

ΕΙΔΙΚΑ Συλλογικός προγραμματισμός ΦΑΣΗ 2-Β,Γ / 2025-2026

Άξονας 1	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
<p>Άξονας 1 Διδασκαλία, μάθηση, αξιολόγηση</p>	<p>Κοινωνική και σχολική υποστήριξη για όλους τους μαθητές με αναπηρία, καθώς και των οικογενειών τους, μέσα σε κλίμα ισότητας, ελευθερίας, ασφάλειας και σεβασμού της προσωπικότητάς τους.</p> <p>Ανάδειξη διεθνών τεκμηριωμένων επιστημονικών πρακτικών και εκπαιδευτικών προσεγγίσεων, με στόχο την επίτευξη δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές με αναπηρίες ως μια σημαντική πτυχή της επίτευξης κοινωνικής δικαιοσύνης και άρσης των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Εξασφάλιση των υλικών προϋποθέσεων για την υλοποίηση της μάθησης στο ειδικό σχολείο και επαφή με τη συσσωρευμένη επιστημονική γνώση, με μεθόδους και πρακτικές που υποστηρίζονται από τη σύγχρονη έρευνα, καθώς και με τις εξελίξεις και προσεγγίσεις για τα εκπαιδευτικά και κοινωνικά δικαιώματα των μαθητών με αναπηρίες.</p> <p>Ανταλλαγή εμπειριών και συζήτηση σχετικά με τον ρόλο και τις επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, στη διδασκαλία και τη μάθηση.</p>	<p>Συζήτηση για την εκπαιδευτική πολιτική στην ειδική αγωγή, τα πολυεπίπεδα συστήματα στήριξης μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες και διαφοροποιημένες συμπεριφορές, τον «Καθολικό Σχεδιασμό στην Μάθηση» (Universal Design for Learning) αλλά και τα αποτελέσματα μετάβασης μαθητών με αναπηρίες προς την κοινωνική ζωή και την εργασία.</p> <p>Ανάδειξη επίκαιρων ζητημάτων και σύγχρονων αντιπαραθέσεων για την ειδική και συμπεριληπτική εκπαίδευση, για την υποστήριξη τεκμηριωμένων επιστημονικών ερευνών και τη χρήση τους από τους/τις εκπαιδευτικούς.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση εμπεριστατωμένης επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

15 Μαρτίου 2026, Συμμετοχή σε διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «**Η Ειδική Αγωγή σε Σταυροδρόμι: Πιθανές Μελλοντικές Πορείες**». **Εισηγήθηκαν: 1. Dr. Andrew Wiley**, Professor of Special Education at Kent State University,

2. Συντονιστής: **Δημήτρης Αναστασίου**, Professor of Special Education at Southern Illinois University.

9-10 Μαΐου 2026: Συμμετοχή σε συνεδριακή διημερίδα με θέμα: «**Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως εκπαιδευτική και κοινωνική πρόκληση. Κριτικές προσεγγίσεις, κίνδυνοι, προοπτικές προσδοκίες, πρακτικές**».

Εισηγήθηκαν: **1. Φιλίπ Μεριέ**, Καθηγητής, Lumière University Lyon II, **2. Ηλίας Καρασαββίδης**, Αν. Καθηγητής, ΠΤΠΕ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, **3.**

Πάνος Αναστασιάδης, Καθηγητής, ΠΤΔΕ ΚΡΗΤΗΣ, **4. Ηρώ Βούλγαρη**, Επ. Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, **5. Ελένη**

Κατσαρού, ΠΤΔΕ ΚΡΗΤΗΣ, **6. Αντώνης Μαυρόπουλος**, Συγγραφέας Ερευνητής, **7. Γιάννα Κατσιαμπούρα**, ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, **8. Κώστας**

Σιέττος, Αν. Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Νάπολης Federico II, **9. Κώστας Γουλιάμος**, τέως Πρύτανης του Ευρωπαϊκού

Πανεπιστημίου Κύπρου, **10. Λοΐζος Σοφός**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου, **11. Μάνος Σαριδάκης**, Διευθυντής Ερευνών στο

ΙΑΑΔΕΤ του Αστεροσκοπείου Αθηνών, **12. Περικλής Παυλίδης**, Καθηγητής στο ΠΤΔΕ/ΑΠΘ

Συζήτηση και προβολή της διαδικτυακής εκδήλωσης με θέμα: «**Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: δημόσιο αγαθό και κοινωνικό δικαίωμα, διακριτό και οργανικό μέρος του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, σε όλες τις βαθμίδες.**

Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις. Εισηγήθηκαν: **1. Σούλης Σπύρος**, Καθηγητής Ειδικής

Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, **2. Δημήτρης Αναστασίου**, Καθηγητής Ειδικής Αγωγής στο Southern

Illinois University.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τα ζητήματα της Ειδικής Αγωγής και των Ειδικών Σχολείων, σε μορφή φύλλων παρουσίασης, ώστε να ενισχύεται η συζήτηση εντός της σχολικής κοινότητας και των θεσμικών της οργάνων.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση εισηγήσεων σε μορφή φύλλων παρουσίασης.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση (πρακτικά ημερίδας).

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

<p>Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος</p>	<p>Επικέντρωση στην κρίσιμη συζήτηση για τον σκοπό και τον ρόλο της Ειδικής Αγωγής/Εκπαίδευσης, ως διακριτού και ταυτόχρονα οργανικού μέρους του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, σε όλες τις βαθμίδες, με όλες τις δομές (ΚΕΔΑΣΥ, Ειδικά Σχολεία, Τμήματα ένταξης, Παράλληλες στηρίξεις), αποκλειστικά με δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα.</p> <p>Διερεύνηση των αναγκών που εκφράζονται από τις οικογένειες παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σε συνδυασμό με τις ανάγκες που εκφράζονται από τους/τις εκπαιδευτικούς των Ειδικών Σχολείων.</p> <p>Ανάπτυξη της συνεργασίας με μέλη της επιστημονικής κοινότητας που μελετούν τεκμηριωμένες επιστημονικά πρακτικές για παιδιά με αναπηρίες ή/και ειδικές ανάγκες.</p> <p>Περαιτέρω διερεύνηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες και η Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) στα προγράμματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα συζήτηση και εντοπισμός των κινδύνων που υπάρχουν από την είσοδο της TN στην εκπαίδευση.</p>
<p>Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Συνέχιση της συζήτησης και του αναστοχασμού των εκπαιδευτικών της πράξης για τις ηθικές, επιστημονικές, θεσμικές, εκπαιδευτικές και πολιτικές διαστάσεις της ειδικής εκπαίδευσης.</p> <p>Πώς στα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα παρέχεται η εξειδικευμένη, δωρεάν, ποιοτική εκπαίδευση, που ανταποκρίνεται στις πραγματικές τους ανάγκες, με γνώμονα την</p>

	<p>εξασφάλιση της ισότητας, της δικαιοσύνης για όλους. Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων. Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό. Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί στους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία. Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Η διάχυση των εισηγήσεων των εκδηλώσεων και ο πολλαπλασιασμός παρόμοιων ερευνητικών επεξεργασιών. Η αναγνώριση της πολυπλοκότητας και του πολυδιάστατου χαρακτήρα της αναπηρίας ή/και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, της πολλαπλότητας των επιπέδων εξήγησης τους και των τρόπων με τους οποίους η κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση μπορεί να οδηγήσει σε μια κατάλληλα σκοποθετημένη κοινωνική ένταξη που είναι συμβατή με τις πιο αποτελεσματικές διδακτικές πρακτικές. Η εμφατική επισήμανση ότι αν δεν ενισχυθούν σημαντικά όλες οι δημόσιες και δωρεάν δομές Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ειδικά σχολεία, Τμήματα Ένταξης, Παράλληλη στήριξη, διαγνωστικές δομές) θα οδηγηθούμε σε ένα τοπίο κοινωνικής αδικίας και εκπαιδευτικής ανισότητας με αναποτελεσματική, ακατάλληλη και αδιαφοροποίητη εκπαίδευση για τα παιδιά με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η Πολιτεία οφείλει, ως άμεση προτεραιότητα, να αποδεχθεί και να επιλύσει τις ανάγκες που διατυπώνονται από την εκπαιδευτική κοινότητα, τους γονεϊκούς φορείς. Κοινωνική και σχολική υποστήριξη για όλους τους μαθητές με αναπηρία, καθώς και των οικογενειών τους, μέσα σε κλίμα ισότητας, ελευθερίας, ασφάλειας και σεβασμού της προσωπικότητάς τους. Κάλυψη όλων των αναγκών σε κτιριακές και υλικοτεχνικές υποδομές, καθώς και σε μόνιμο, ειδικευμένο προσωπικό, οργανικά τοποθετημένο. Η ανάδειξη των προτάσεων που επιδρούν θετικά στην επαγγελματική ικανοποίηση, στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος, στην αναγνώριση του εκπαιδευτικού και κοινωνικού ρόλου των εκπαιδευτικών.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και τα ερευνητικά δεδομένα φωτίζουν κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις και αποτελούν σημαντική συμβολή για τον κοινωνικό ρόλο και σκοπό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ως ατομικού και ταυτόχρονα δημόσιου αγαθού αλλά και ως δικαιώματος για όλους, ώστε όλα τα παιδιά των οποίων οι αναπηρίες επηρεάζουν σημαντικά τη μάθησή τους να προαχθούν γνωστικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και αισθητικά μέσα σε κλίμα σεβασμού, ασφάλειας, ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ελευθερίας.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://youtube.com/live/hv4ztlMxyKs?feature=share (ελλ) https://youtube.com/live/vraRbGVRdpY?feature=share (αγγλ) Video 2: https://www.youtube.com/live/ZrfEAJQZQfo Video 9 Μαΐου: https://youtu.be/H_EA81jPz4g Video 10 Μαΐου: https://youtu.be/28MiROvUjWo Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/05-82-gr.pdf Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2023/06/DOE-7_5.pdf Πρακτικά 3: https://doe.gr/diimerida-doe-i-techniti-noimosyni-os-ekpaideftiki-kai-koinoniki-proklisi-kritikes-prosengiseis-kindynoi-prooptikes-prosdokies-praktikes/ Φύλλα παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/ Έρευνα 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04 Έρευνα 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03 Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικά video: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι: α) Η έλλειψη ερευνών που να αναδεικνύουν λύσεις και πρακτικές, καθώς και το χάσμα</p>

	<p>μεταξύ έρευνας και πράξης.</p> <p>β) Η έλλειψη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υπηρεσιών οι οποίες να στηρίζουν τα παιδιά με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.</p> <p>γ) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>δ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>ε) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>στ) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>η) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση που βιώνουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, καθώς και οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων δυσκολιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>θ) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσίας της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις τοποθετήσεις τους στις εκδηλώσεις και τις ερευνητικές καταγραφές. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας, δωρεάν παιδείας. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών και η υψηλή ποιότητα των εισηγήσεων.</p> <p>δ) Η συστηματική καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού.</p> <p>ε) Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>στ) Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη ότι μεγάλος αριθμός παιδιών με αναπηρία στερούνται ποιοτική εκπαίδευση και υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής. Άρα χρειάζεται ενίσχυση όλων των θεσμών της Ειδικής Αγωγής, του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα τους.</p> <p>ζ) Η επικέντρωση στην ανάγκη: οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι στοχευμένες διδακτικές παρεμβάσεις να βασίζονται τόσο στην εμπειρία και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όσο και στις αρχές της έρευνας και της τεκμηρίωσης.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η διαρκής ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους στις δράσεις.</p> <p>β) Η ανάδειξη επίμαχων ζητημάτων για τη συνολική θεώρηση της ειδικής συμπεριληπτικής αγωγής και εκπαίδευσης.</p> <p>γ) Η επισήμανση των κοινωνικών, οικονομικών και εκπαιδευτικών προβλημάτων που σχετίζονται με την ειδική αγωγή και εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.</p> <p>δ) Η διαμόρφωση τεκμηριωμένων προτάσεων, τόσο για την ειδική συμπεριληπτική εκπαίδευση, όσο και για την αναδιαμόρφωση διδακτικών διαδικασιών. Η ευρεία κατανόηση της ανάγκης ενίσχυσης των δημόσιων θεσμών ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, των δημόσιων δομών διάγνωσης και υποστήριξης, απολύτως δωρεάν και χωρίς χρήση vouchers.</p> <p>ε) Η αποκάλυψη των αιτιών της κοινωνικής και οικονομικής υποβάθμισης των εκπαιδευτικών και η τεκμηρίωση της συσχέτισής της με την εκπαιδευτική διαδικασία.</p>			

	<p>στ) Η αποτύπωση και καταγραφή των εκπαιδευτικών, κοινωνικών και οικονομικών μέτρων που απαιτούνται για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση.</p> <p>ζ) Η καταγραφή των παραπάνω σε έντυπη έκδοση, που διευκολύνει τη διάχυση και τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>
Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>

Άξονας 2	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 2 Σχολική διαρροή, φοίτηση	<p>Συζήτηση, εμπάθυνση, αξιοποίηση σε ευρήματα και δεδομένα ερευνών για την Ειδική εκπαίδευση και τα ειδικά σχολεία, με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας</p> <p>Να αντιμετωπίζεται η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (Ειδικά Σχολεία, Τμήματα Ένταξης, Παράλληλη στήριξη, ΚΕΔΑΣΥ, δημόσιοι διαγνωστικοί και υποστηρικτικοί θεσμοί) ως αναπόσπαστο λειτουργικό μέρος της Δημόσιας Δωρεάν Παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, με οργανικά τοποθετημένους εκπαιδευτικούς, με εξασφάλιση όλων των προϋποθέσεων, ώστε να παρέχεται σε όλα τα παιδιά με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η εκπαίδευση που τους χρειάζεται, ιδιαίτερα στα παιδιά από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ουσιαστική ενίσχυση των ΚΕΔΑΣΥ. Ενίσχυση της Ειδικής Εκπαίδευσης και των Ειδικών Σχολείων. Ίδρυση ειδικών Σχολείων και Νηπιαγωγείων πλήρως εξοπλισμένων, με ασφαλή μεταφορά των μαθητών/τριών, με πλήρη, μόνιμη και έγκαιρη στελέχωση. Ανάδειξη των κοινωνικών, εκπαιδευτικών-παιδαγωγικών και οικονομικών παραμέτρων του δημογραφικού προβλήματος και οι επιπτώσεις του στη δημόσια εκπαίδευση.</p>	<p>Μελετούμε έρευνες και στοιχεία για τις ανάγκες και τις ελλείψεις στα Ειδικά σχολεία, σε συνδυασμό με τις απόψεις και τα ερωτήματα εκπαιδευτικών – γονέων για τα ζητήματα της ειδικής Αγωγής και εκπαίδευσης. Απεύθυνση σε επιστήμονες της Ειδικής Αγωγής για μια ουσιαστική συζήτηση και εμπάθυνση για τη στήριξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, για τη στήριξη των οικογενειών τους, για το μέλλον τους και τη μετάβασή τους στην κοινωνική ζωή.</p> <p>Διερρευνούμε του όρους και τις προϋποθέσεις φοίτησης (πλήθος, χώροι, υποδομές, υποστηρικτικοί θεσμοί, προγράμματα) όλων των παιδιών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σε συνδυασμό με τις συνέπειες που έχουν οι εφαρμόζομενες εκπαιδευτικές πολιτικές.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση εμπειριστατωμένης επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση.

25 Φεβρουαρίου 2026: Συνεδριακή **ΗΜΕΡΙΔΑ** με θέμα: «**Δημογραφικό πρόβλημα: κοινωνικές και εκπαιδευτικές παράμετροι. Κριτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικές διεκδικήσεις**». Εισηγήθηκαν: 1. **Βύρων Κοτζαμάνης**, αφ. Καθηγητής, ΤΜΧΠΠΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2. **Καραφύλλης Αθανάσιος**, Καθηγητής, ΠΤΔΕ / ΔΠΘ 3. **Χρήστος Τουρτούρας**, Καθηγητής, ΠΤΔΕ / ΑΠΘ

15 Μαρτίου 2026, Συμμετοχή σε διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «**Η Ειδική Αγωγή σε Σταυροδρόμο: Πιθανές Μελλοντικές Πορείες**». Εισηγήθηκαν: 1. **Dr. Andrew Wiley**, Professor of Special Education at Kent State University, 2. Συντονιστής: **Δημήτρης Αναστασίου**, Professor of Special Education at Southern Illinois University.

Συζήτηση και προβολή της διαδικτυακής εκδήλωσης με θέμα: «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: δημόσιο αγαθό και κοινωνικό δικαίωμα, διακριτό και οργανικό μέρος του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, σε όλες τις βαθμίδες. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις. / <https://youtube.com/live/ZrfEAJQZQfo?feature=share>. Εισηγήθηκαν: 1. **Σούλης Σπύρος**, Καθηγητής Ειδικής Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 2. **Δημήτρης Αναστασίου**, Καθηγητής Ειδικής Αγωγής στο Southern Illinois University.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τα ζητήματα της Ειδικής Αγωγής και των Ειδικών Σχολείων, σε μορφή φύλλων παρουσίασης, ώστε να ενισχύεται η συζήτηση εντός της σχολικής κοινότητας και των θεσμικών της οργάνων.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση εισηγήσεων σε μορφή φύλλων παρουσίασης.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση (πρακτικά ημερίδας).

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος

Περαιτέρω ανάπτυξη της συζήτησης για την άμβλυση των κοινωνικών, οικονομικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Περαιτέρω μελέτη των απόψεων και της κριτικής των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα που άπτονται της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και διάχυσή τους στην εκπαιδευτική κοινότητα και την κοινωνία.

Η ανάδειξη της ιστορικής και κοινωνικής διάστασης των εκπαιδευτικών ζητημάτων, που διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση.

Οι κοινωνικές ανισότητες αναπαράγουν και παράγουν νέες εκπαιδευτικές ανισότητες, εντείνοντάς τες. Η μελέτη των παραγόντων χρειάζεται να διευρυνθεί και να μελετηθεί περαιτέρω, καθώς οι πολιτικές που υλοποιούνται συρρικνώνουν το δημόσιο σχολείο και απαξιώνουν τον ρόλο του. Οι συνεχείς συγχωνεύσεις, η κατάργηση πλήθους παράλληλων στηρίξεων και τμημάτων ΖΕΠ, η υποστελέχωση Τ.Ε., η υποβάθμιση των αναγκών των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιορίζουν την ισότιμη πρόσβαση όλων των παιδιών, εγχαράσσουν χαμηλές προσδοκίες για το μέλλον τους, απαξιώνουν την έννοια της γνώσης. Η απουσία στήριξης του εκπαιδευτικού έργου, εντείνει ακόμη περισσότερο τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες.

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης

Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί σε όλα τα σχολεία, τους Συλλόγους Γονέων όλης της χώρας και στα μέσα ενημέρωσης.

Προγράμματα επιμόρφωσης με άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και

	<p>με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>α) Η διάχυση των πορισμάτων και των εισηγήσεων των εκδηλώσεων είναι σημαντική και συμβάλλει στην διερεύνηση και επίλυση των προβλημάτων.</p> <p>β) Η εξασφάλιση για όλα τα παιδιά με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες της φοίτησής τους στο κατάλληλο πλαίσιο με την κατάλληλη υποστήριξη. Τούτο σημαίνει στήριξη και ενίσχυση των Ειδικών Σχολείων, καθώς και όλων των δημόσιων δομών ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ώστε να εξασφαλίζεται η βελτιστοποίηση της μάθησης, η συναισθηματική ανάπτυξη, η κοινωνική αποδοχή και ενδυνάμωση των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους, για την κοινωνική δικαιοσύνη και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα και την ουσιαστική συμπερίληψη στη μάθηση.</p> <p>γ) Η εξασφάλιση των αναγκαίων υλικών όρων (δημόσια και δωρεάν παιδεία, χρηματοδότηση υποδομές και μέσα, κατάλληλα και ασφαλή κτίρια, μόνιμο οργανικά τοποθετημένο προσωπικό όλων των ειδικοτήτων κλπ) ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος του Ειδικού Σχολείου, ως αναπόσπαστο μέρος των πλαισίων Ειδικής Αγωγής και του συστήματος της δημόσιας Εκπαίδευσης.</p> <p>δ) Η έγκαιρη διάγνωση, η ενίσχυση των ΚΕΔΑΣΥ και των σχέσεων τους με τους εκπαιδευτικούς, η διαρκής υποστήριξη των μαθητών και των οικογενειών τους με προγράμματα πρώιμης παρέμβασης, δημόσιες και δωρεάν δομές διάγνωσης και παρεμβάσεων για την προετοιμασία τους για τη ζωή.</p> <p>ε) Η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και πλήρη στελέχωση των Σχολείων με όλες τις ειδικότητες, με σταθερό και οργανικά τοποθετημένο προσωπικό, καθώς και την κάλυψή τους με το απαραίτητο εκπαιδευτικό και διδακτικό υλικό</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και το αρχείο των παιδαγωγικών ταινιών που έχει παραχθεί, φωτίζουν τις κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις της εκπαίδευσης και αποτελούν σημαντική συμβολή στην ιστορία της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής επιστήμης.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1α: https://www.youtube.com/watch?v=9evQCbEaMj0 Video 1β: https://www.youtube.com/watch?v=NsXLP7qg-VY Video 1γ: https://www.youtube.com/watch?v=tQlraUfZrlo Video 2: https://youtube.com/live/hv4ztlMxyKs?feature=share (ελλ) https://youtube.com/live/vraRbGVRdpY?feature=share (αγγλ) Video 3: https://www.youtube.com/live/ZrfEAJQZQfo Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/02-%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%94%CE%91-%CE%94%CE%9F%CE%95-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B2%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1.pdf Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/05-%CE%97-%CE%95%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%91%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE-%CF%83%CE%B5-%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%B9-%CE%A0%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%A0%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B5%CF%82-gr.pdf Πρακτικά 3: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/09-%CE%95%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%91%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CE%B1%CE%B3%CE%B1%CE%B8%CF%8C-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1.pdf Έρευνα 1 / Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04 Έρευνα 2 / Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03 Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικά video: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) Η έλλειψη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υπηρεσιών οι οποίες να στηρίζουν τα παιδιά με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.</p> <p>β) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>γ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>δ) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>ε) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού</p>

	<p>κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>στ) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση που βιώνουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, καθώς και οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων δυσκολιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας και ιδιαίτερα των παιδιών με αναπηρίες και των οικογενειών τους.</p> <p>η) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις τοποθετήσεις τους στις εκδηλώσεις και τις ερευνητικές καταγραφές. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας, δωρεάν παιδείας. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών και η υψηλή ποιότητα των εισηγήσεων.</p> <p>δ) Η συστηματική καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού.</p> <p>ε) Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>στ) Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη ότι μεγάλος αριθμός παιδιών με αναπηρία στερούνται ποιοτική εκπαίδευση και υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής. Άρα χρειάζεται ενίσχυση όλων των θεσμών της Ειδικής Αγωγής, του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα τους.</p> <p>ζ) Η επικέντρωση στην ανάγκη: οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι στοχευμένες διδακτικές παρεμβάσεις να βασίζονται τόσο στην εμπειρία και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όσο και στις αρχές της έρευνας και της τεκμηρίωσης.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και η συσχέτιση της εμπειρίας τους τόσο με τις ιστορικές διαστάσεις της ειδικής αγωγής στη χώρα μας, όσο και με τις τεκμηριωμένες επιστημονικές πρακτικές..</p> <p>β) Η ανάδειξη της σπουδαιότητας των κοινωνικών-οικονομικών παραμέτρων που επηρεάζουν την ειδική αγωγή και εκπαίδευση και τη μετέπειτα πορεία των μαθητών/τριών, την κοινωνική τους ένταξη και την επίλυση των αναγκών τους, στον αντίποδα μιας αντίληψης ανταγωνισμού, και «ατομικής ευθύνης- ικανότητας».</p> <p>γ) Η ανάδειξη της σπουδαιότητας υποστήριξης όλων των μαθητών/τριών με αναπηρία και ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να προαχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά, κοινωνικά, ηθικά και αισθητικά, μέσα σε κλίμα ισότητας, ελευθερίας, ασφάλειας και σεβασμού της προσωπικότητάς τους.</p> <p>δ) Η αναγκαιότητα ύπαρξης, στελέχωσης και υποστήριξής των Ειδικών Σχολείων.</p> <p>ε) Η ανάδειξη των βασικών προβλημάτων που δημιουργεί η εφαρμοζόμενη εκπαιδευτική πολιτική.</p> <p>στ) Η διάχυση των ζητημάτων που αναδείχθηκαν, στη δημόσια σφαίρα και το δημόσιο λόγο.</p> <p>ζ) Η ισχυρή διαπίστωση πως η άμβλυνση της ανισότητας συνδέεται ισχυρά με την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης. Μια δημοκρατική Πολιτεία κρίνεται από τον τρόπο που αντιμετωπίζει τους πιο αδύναμους και ευάλωτους.</p> <p>η) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση που διευκολύνει τη συζήτηση και τον αναστοχασμό στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>			
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>			

(εφόσον υπήρξαν)	
------------------	--

Άξονας 3	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 3 Σχέση μεταξύ μαθητών/τριών	<p>Να αναδειχθεί η αναγκαιότητα ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού πλαισίου και της ελευθερίας άσκησης του εκπαιδευτικού έργου που προϋποθέτει δημοκρατική, συλλογική λειτουργία στο σχολείο και συναντίληψη - συνδιαμόρφωση συνεργατικών πρακτικών.</p> <p>Τα δίκτυα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης στο εσωτερικό της σχολικής τάξης αντανακλούν ένα ευρύ πλέγμα κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών-μαθητών/τριών, αλλά και μαθητών/τριών μεταξύ τους</p> <p>Να επισημανθεί ότι η συλλογική εργασία μέσα από συνεργατικές πρακτικές αποτελεί πηγή δημιουργικότητας, χαράς και απόλαυσης, για μαθητές και εκπαιδευτικούς, σε αντίθεση με εκπαιδευτικά μοντέλα ανταγωνισμού.</p> <p>Η δημοκρατική-συλλογική συγκρότηση επιδρά αποφασιστικά στο παιδαγωγικό κλίμα και ευνοεί στη μύηση των μαθητών στο συνεργατικό μοντέλο μάθησης και στις διαδραστικές πρακτικές με τους συνομήλικούς τους.</p>	<p>Καταγραφή, επεξεργασία και μελέτη των παιδαγωγικών ιδεών και πρακτικών για τις συνεργατικές δημοκρατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>Διερεύνηση της επίδρασης του κοινωνικού πλαισίου στο εσωτερικό της εκπαιδευτικής διαδικασίας.</p> <p>Μελέτη της αντίθεσης μεταξύ ενός ανταγωνιστικού – ατομικιστικού μοντέλου και ενός συλλογικού δημοκρατικού μοντέλου που υποστηρίζει συνεργατικές παιδαγωγικές αρχές.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

15 Φεβρουαρίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Ακούγοντας το παιδί: σχέσεις, συγκρούσεις και υποστηρικτικές πρακτικές στη σχολική κοινότητα**». Εισηγήθηκαν: 1. Δήμητρα Μακρυνιώτη, Ομ. Καθηγήτρια, ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ, 2. Στέλιος Στυλιανίδης, Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής του Παντείου Πανεπιστημίου, 3. Αναστάσιος Σιάτρας, Επ. Καθηγητής ΠΤΠΕ του Παν. Θεσσαλίας, 4. Σταυρούλα Στούμπου, Μ.Δ.Ε., Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας.

1 Μαρτίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Από τον ανταγωνισμό στη συνεργασία. Για ένα σχολείο της συλλογικότητας και της δημοκρατίας. Πολιτικές διαστάσεις και παιδαγωγικές προσεγγίσεις**». Εισηγήθηκαν: 1. Γιώργος Γρόλλιος Ομ. Καθηγητής, ΠΤΔΕ ΑΠΘ, 2. Παναγιώτα Γούναρη, Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, 3. Παγώνη Μαρία, Καθηγήτρια, Université de Lille.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα πίνακα επιλεγμένων παιδαγωγικών ταινιών, σχετικών με συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τις συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές σε μορφή φύλλων παρουσίασης.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση των πρακτικών και παρουσιάσεων των ημερίδων.

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος

Πώς μαθαίνει κανείς μαζί με τους άλλους, από τους άλλους και για τους άλλους; Πώς αυτό επικεντρώνεται στα Ειδικά Σχολεία; Τα παιδιά μιλούν και μέσα από το σώμα και τα συναισθήματά τους, από τη φωνή/λόγο που διατυπώνουν, από τις σιωπές και τον «θόρυβο». Εισέρχονται στο σχολείο «κουβαλώντας» κοινωνικά και πολιτισμικά στοιχεία, δυνατότητες και δυσκολίες, εισάγοντας στη σχολική τάξη δομικές ανισότητες. Είναι, λοιπόν, ιδιαίτερα σημαντική η επικέντρωση σε κρίσιμα ερωτήματα: από ποια θέση μιλάει κάποιος, από ποια θέση σκέφτεται και δρα, ποιος ομιλεί, ποιος σιωπά, ποιος εισακούγεται και σε βάρος τίνος. Το ομιλούν υποκείμενο δεν είναι η κατάληξη της παιδαγωγικής, αλλά η αφετηρία.

Να εξετάσουμε διεξοδικότερα ποιες θεσμικές συλλογικές διαδικασίες ευνοούν τις ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών;

Διεύρυνση της συνεργασίας με επιστήμονες της Ειδικής Αγωγής (από την Ελλάδα και διεθνώς) για το πώς τεκμηριωμένες ερευνητικές διδακτικές πρακτικές, μπορούν να εφαρμοστούν στη διδακτική πράξη, με στόχο τόσο τη συμπεριληπτική εκπαίδευση, όσο και την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών, την εξασφάλιση και τη μεγιστοποίηση της κοινωνικής τους ένταξης.

Περαιτέρω ποιοτική ανάλυση των απόψεων των εκπαιδευτικών, από το συλλεχθέν ερευνητικό υλικό

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης

Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί στους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία.

Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.

Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό.

Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης

	<p>κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Η διάχυση των εισηγήσεων της εκδήλωσης και ο πολλαπλασιασμός των πρακτικών και των προτάσεων που διατυπώθηκαν για το συγκεκριμένο ζήτημα.</p> <p>Η επίμονη ανάδειξη της σχέσης κοινωνικών συνθηκών και εκπαιδευτικής διαδικασίας. Χωρίς αυτή την κοινωνική αντιμετώπιση των μορφωτικών δικαιωμάτων των παιδιών καθίσταται δύσκολο να εντοπίσουμε αιτίες και αφορμές συγκρούσεων και δυσκολιών που παρουσιάζονται μέσα στο σχολείο και την τάξη.</p> <p>Οι συνθήκες ζωής και οι κοινωνικές ανισότητες εισβάλλουν μέσα στην τάξη, άμεσα και έμμεσα. Οι «φωνές» αλλά και οι «σιωπές» των παιδιών έχουν τη σημασία τους και τις κοινωνικές-πολιτισμικές προεκτάσεις, οι οποίες σχετίζονται με τις υπάρχουσες ανισότητες. Τα δικαιώματα των παιδιών αναμετρώνται με το υπάρχον θεσμικό/εκπαιδευτικό πλαίσιο και τις κυρίαρχες αντιλήψεις.</p> <p>Δύσκολες κοινωνικές συνθήκες και αποκλεισμοί, δημιουργούν σοβαρά προβλήματα. Σε αυτά τα προβλήματα, η επιστημονική-παιδαγωγική παρέμβαση του εκπαιδευτικού, μπορεί να είναι ουσιαστική, συμβάλλοντας στην άρση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η αξιοποίηση σύγχρονων θεωριών και πρακτικών συμβάλλουν στην ποιότητα της παιδαγωγικής σχέσης, στη διδασκαλία, και η σχέση των μαθητών με τη γνώση. Η άρση των παραγόντων που εμποδίζουν την εφαρμογή συνεργατικών μορφών στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, όπως οι ανεπαρκείς υλικοτεχνικές υποδομές, ο ανεπαρκής εξοπλισμός, η έλλειψη υποστηρικτικών θεσμών, συνεισφέρουν στην άμβλυνση των σχολικών ανισοτήτων.</p> <p>γ) Η περαιτέρω επεξεργασία και μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών μπορεί να αναδείξει τις αναγκαίες παρεμβάσεις, ώστε ο σχολικός χρόνος να εξυπηρετεί την ενεργό εμπλοκή των μαθητών/τριών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και τα ερευνητικά δεδομένα φωτίζουν κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις και αποτελούν σημαντική συμβολή για τον κοινωνικό ρόλο και σκοπό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ως ατομικού και ταυτόχρονα δημόσιου αγαθού αλλά και ως δικαιώματος για όλους, ώστε όλα τα παιδιά των οποίων οι αναπηρίες επηρεάζουν σημαντικά τη μάθησή τους να προαχθούν γνωστικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και αισθητικά μέσα σε κλίμα σεβασμού, ασφάλειας, ισοτιμίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ελευθερίας.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak Video 2: https://youtube.com/live/ztGSmAL-ryQ?feature=share Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-%CE%91%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/ Έρευνα 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04 Έρευνα 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03 Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικές ταινίες: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) Η έλλειψη ερευνών που να αναδεικνύουν λύσεις και πρακτικές, καθώς και το χάσμα μεταξύ έρευνας και πράξης.</p> <p>β) Η έλλειψη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υπηρεσιών οι οποίες να στηρίζουν τα παιδιά με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.</p> <p>γ) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>δ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>ε) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>στ) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν</p>

	<p>συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>η) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση που βιώνουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, καθώς και οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων δυσκολιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>θ) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσίας της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών.</p> <p>ι) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις τοποθετήσεις τους στις εκδηλώσεις και τις ερευνητικές καταγραφές. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας, δωρεάν παιδείας. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών και η υψηλή ποιότητα των εισηγήσεων.</p> <p>δ) Η συστηματική καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού.</p> <p>ε) Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>στ) Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη ότι μεγάλος αριθμός παιδιών με αναπηρία στερούνται ποιοτική εκπαίδευση και υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής. Άρα χρειάζεται ενίσχυση όλων των θεσμών της Ειδικής Αγωγής, του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα τους.</p> <p>ζ) Η επικέντρωση στην ανάγκη: οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι στοχευμένες διδακτικές παρεμβάσεις να βασίζονται τόσο στην εμπειρία και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όσο και στις αρχές της έρευνας και της τεκμηρίωσης.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους στις δράσεις και η ενδυνάμωση της επαφής τους με τεκμηριωμένες επιστημονικές πρακτικές, μέσα σε ένα περιβάλλον κοινότητας μάθησης, σε ένα συνεργατικό πλαίσιο δημοκρατίας και ιστιμίας.</p> <p>β) Η ανάδειξη των υλικών και κοινωνικών παραγόντων που επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών –μαθητών/τριών</p> <p>γ) Η ανάδειξη της αναγκαιότητας της δημοκρατικής-συλλογικής συγκρότησης στο εσωτερικό της παιδαγωγικής σχέσης και της επίδρασής της στη διαμόρφωση του κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος.</p> <p>δ) Ο γνωστικός εξοπλισμός των εκπαιδευτικών με τα αναγκαία εργαλεία θεωρητικής θεμελίωσης των συνεργατικών παιδαγωγικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>ε) Η εμπειριστατωμένη επιστημονική ενημέρωση των εκπαιδευτικών για ζητήματα βίας και συγκρούσεων, τις κοινωνικές και ψυχολογικές τους διαστάσεις καθώς και τα παιδαγωγικά εργαλεία διαχείρισής τους.</p> <p>στ) Η ανάδειξη προτάσεων και παιδαγωγικών δράσεων.</p> <p>ζ) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση, που διευκολύνει τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>			
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>			

Άξονας 4	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
<p>Άξονας 4 Σχέση μεταξύ μαθητών-εκπαιδευτικών</p>	<p>Διερεύνηση των ουσιαστών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών και συντελούν στην κατανόηση και ενίσχυση του ψυχοκοινωνικού πλαισίου της σχολικής τάξης και του σχολείου.</p> <p>Αποτίμηση σχολικών/εκπαιδευτικών πρακτικών παιδαγωγικής αντιμετώπισης ιδιότυπων συμπεριφορών και συγκρούσεων.</p> <p>Ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου του εκπαιδευτικού στο σχολείο και την ευρύτερη κοινότητα, στην εκπαιδευτική διαδικασία, την παιδαγωγική λειτουργία, την ανάπτυξη συνεργατικής κουλτούρας με μαθητές/-τριες και οικογένεια, η δημιουργία θετικού ψυχολογικού κλίματος που ευνοεί τη μαθησιακή διαδικασία και την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών.</p> <p>Επικέντρωση στην αναγκαιότητα ύπαρξης και παρέμβασης εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού, καθώς και των απαραίτητων μέτρων που πρέπει να πάρει η Πολιτεία σε οικονομικό, κοινωνικό και εργασιακό επίπεδο για στήριξη του εκπαιδευτικού έργου, των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των οικογενειών τους.</p>	<p>Η σημασία και η ποιότητα της σχέσης εκπαιδευτικών-μαθητών/-τριών συμβάλλει στη μαθησιακή διαδικασία, στην προσέγγιση και ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης, στην ανάγκη κατανόησης και ενίσχυσης του περιβάλλοντος (οικογενειακού, σχολικού), στη βελτίωση της συνεργατικής σχέσης μεταξύ σχολείου και οικογένειας και τελικά στην ολόπλευρη παιδαγωγική, ψυχοσυναισθηματική στήριξη του παιδιού.</p> <p>Ερευνούμε, συζητάμε και αναλύουμε τις σχέσεις εκπαιδευτικών – μαθητών/τριών, εμβαθύνοντας στα ζητήματα συγκρούσεων και ιδιότυπων συμπεριφορών στο εσωτερικό της τάξης και του σχολείου, εστιάζοντας στις αιτιακές αφετηρίες τους, στη διαμόρφωση υποστηρικτικών παιδαγωγικών παρεμβάσεων και πρακτικών, στον τρόπο που αντιλαμβάνονται τα μέρη της εκπαιδευτικής κοινότητας το ευρύ πλέγμα σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών-μαθητών/τριών, αποτιμώντας τις επιδράσεις της εφαρμοζόμενης εκπαιδευτικής πολιτικής.</p> <p>Συζήτηση, προτάσεις και διεκδικήσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

15 Φεβρουαρίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Ακούγοντας το παιδί: σχέσεις, συγκρούσεις και υποστηρικτικές πρακτικές στη σχολική κοινότητα**». Εισηγήθηκαν: 1. Δήμητρα Μακρυνιώτη, Ομ. Καθηγήτρια, ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ, 2. Στέλιος Στυλιανίδης, Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής του Πανετίου Πανεπιστημίου, 3. Αναστάσιος Σιάτρας, Επ. Καθηγητής ΠΤΠΕ του Παν. Θεσσαλίας, 4. Σταυρούλα Στούμπου, Μ.Δ.Ε., Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας.

1 Μαρτίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Από τον ανταγωνισμό στη συνεργασία. Για ένα σχολείο της συλλογικότητας και της δημοκρατίας. Πολιτικές διαστάσεις και παιδαγωγικές προσεγγίσεις**». Εισηγήθηκαν: 1. Γιώργος Γρόλλιος Ομ. Καθηγητής, ΠΤΔΕ ΑΠΘ, 2. Παναγιώτα Γούναρη, Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, 3. Παγώνη Μαρία, Καθηγήτρια, Université de Lille.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα πίνακα επιλεγμένων παιδαγωγικών ταινιών, σχετικών με συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τις συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση των πρακτικών και φύλλων παρουσίασης των ημερίδων.

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

<p>Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος</p>	<p>Αποσαφήνιση των εννοιών συνεργατικότητα και συλλογικότητα, με την έννοια ότι η συνεργασία αν παραμείνει απλά τεχνική αποτελεσματικότητα δεικτών και standards, δεν αναιρεί τις υπάρχουσες ανισότητες. Για τη μετατόπιση από τη συνεργασία στη συγκρότηση ενός συλλογικού «εμείς», χρειαζόμαστε κοινότητα, αλληλεγγύη, αμοιβαιότητα, ανθρώπινη αβεβαιότητα και ερωτήματα που παράγουν νόημα, γνώση και συνείδηση.</p> <p>Εμβάθυνση σε επίπεδο ποιοτικής έρευνας των απόψεων, των δράσεων, των δυσκολιών και των δυνατοτήτων, όπως τις αντιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί της πράξης, για τις συνεργατικές μορφές στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>Περαιτέρω επεξεργασία και ποιοτική μελέτη της αποτύπωσης των απόψεων των εκπαιδευτικών για τις συνεργατικές παιδαγωγικές. Πώς οι συνεργατικές παιδαγωγικές ενισχύουν ουσιαστικά τις διαπροσωπικές σχέσεις στο σχολείο, συμβάλλουν στη βαθύτερη κατανόηση των εννοιών, στην αύξηση του ενδιαφέροντος, στη συσχέτιση ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, πέρα από τη λογική του ανταγωνισμού.</p> <p>Περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας με μέλη της επιστημονικής κοινότητας που μελετούν: α. τη σχέση χώρου και παιδαγωγικής, β. τη σχέση των εκπαιδευτικών θεσμών με τη δημοκρατική λειτουργία της τάξης, γ. την αναβάθμιση του παιδιού από μαθητή και ακροατή σε πλήρες ομιλούν και δρών κοινωνικό υποκείμενο.</p> <p>Περαιτέρω προβολή και συζήτηση για μορφές συνεργατικής-συλλογικής μάθησης και παιδαγωγικών δραστηριοτήτων με επίκεντρο την τάξη ως ενότητα με δημοκρατικό χαρακτήρα.</p> <p>Ανάπτυξη της συνεργασίας με επιστήμονες της Ειδικής Αγωγής (από την Ελλάδα και διεθνώς) για το πώς τεκμηριωμένες ερευνητικές διδακτικές πρακτικές, μπορούν να εφαρμοστούν στη διδακτική πράξη.</p>
<p>Προτάσεις για αναγκαίες</p>	<p>Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι</p>

<p>επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p> <p>Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό.</p> <p>Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί στους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία.</p> <p>Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Η διάχυση των εισηγήσεων της εκδήλωσης και ο πολλαπλασιασμός των πρακτικών και των προτάσεων που διατυπώθηκαν για το συγκεκριμένο ζήτημα.</p> <p>Η ανάδειξη προτάσεων σχετικών με τις υποδομές και τα προγράμματα που επιδρούν θετικά στη μείωση των σχολικών ανισοτήτων, και στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.</p> <p>Ο εξοπλισμός των Ειδικών Σχολείων με οπτικοακουστικό υλικό, εξατομικευμένα προγράμματα, εκπαιδευτικό λογισμικό και υλικό Τέχνης και συναισθηματικής έκφρασης είναι απαραίτητος για το έργο των εκπαιδευτικών και για την ουσιαστική βοήθεια προς τις οικογένειες των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.</p> <p>Οι συνθήκες ζωής και οι κοινωνικές ανισότητες εισβάλλουν μέσα στην τάξη, άμεσα και έμμεσα. Οι «φωνές» αλλά και οι «σιωπές» των παιδιών έχουν τη σημασία τους και τις κοινωνικές-πολιτισμικές προεκτάσεις, οι οποίες σχετίζονται με τις υπάρχουσες ανισότητες. Τα δικαιώματα των παιδιών αναμετρώνται με το υπάρχον θεσμικό/εκπαιδευτικό πλαίσιο και τις κυρίαρχες αντιλήψεις.</p> <p>Δύσκολες κοινωνικές συνθήκες και αποκλεισμοί, δημιουργούν σοβαρά προβλήματα. Σε αυτά τα προβλήματα, η επιστημονική-παιδαγωγική παρέμβαση του εκπαιδευτικού, μπορεί να είναι ουσιαστική, συμβάλλοντας στην άρση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η αξιοποίηση σύγχρονων θεωριών και πρακτικών συμβάλλουν στην ποιότητα της παιδαγωγικής σχέσης, στη διδασκαλία, και η σχέση των μαθητών με τη γνώση. Η άρση των παραγόντων που εμποδίζουν την εφαρμογή συνεργατικών μορφών στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, συνεισφέρουν στην άμβλυνση των σχολικών ανισοτήτων.</p> <p>γ) Η περαιτέρω επεξεργασία και μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών μπορεί να αναδείξει τις αναγκαίες παρεμβάσεις, ώστε ο σχολικός χρόνος να εξυπηρετεί την ενεργό εμπλοκή των μαθητών/τριών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και τα ερευνητικά δεδομένα φωτίζουν κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις και αποτελούν σημαντική συμβολή για τον κοινωνικό ρόλο και σκοπό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ως ατομικού και ταυτόχρονα δημόσιου αγαθού αλλά και ως δικαιώματος για όλους, ώστε όλα τα παιδιά των οποίων οι αναπηρίες επηρεάζουν σημαντικά τη μάθησή τους να προαχθούν γνωστικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και αισθητικά μέσα σε κλίμα σεβασμού, ασφάλειας, ισοτιμίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ελευθερίας.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak</p> <p>Video 2: https://youtube.com/live/ztGSmAL-ryQ?feature=share</p> <p>Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf</p> <p>Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-%CE%91%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf</p> <p>Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/</p> <p>Έρευνα 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04</p> <p>Έρευνα 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03</p> <p>Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles</p> <p>Παιδαγωγικές ταινίες: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) Η έλλειψη ερευνών που να αναδεικνύουν λύσεις και πρακτικές, καθώς και το χάσμα μεταξύ έρευνας και πράξης.</p>

	<p>β) Η έλλειψη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υπηρεσιών οι οποίες να στηρίζουν τα παιδιά με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.</p> <p>γ) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>δ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>ε) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>στ) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>η) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση που βιώνουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, καθώς και οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων δυσκολιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>θ) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσιάσής της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών.</p> <p>ι) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις τοποθετήσεις τους στις εκδηλώσεις και τις ερευνητικές καταγραφές. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας, δωρεάν παιδείας. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών και η υψηλή ποιότητα των εισηγήσεων.</p> <p>δ) Η συστηματική καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού.</p> <p>ε) Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>στ) Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη ότι μεγάλος αριθμός παιδιών με αναπηρία στερούνται ποιοτική εκπαίδευση και υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής. Άρα χρειάζεται ενίσχυση όλων των θεσμών της Ειδικής Αγωγής, του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα τους.</p> <p>ζ) Η επικέντρωση στην ανάγκη: οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι στοχευμένες διδακτικές παρεμβάσεις να βασίζονται τόσο στην εμπειρία και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όσο και στις αρχές της έρευνας και της τεκμηρίωσης.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους στις δράσεις και η ενδυνάμωση της επαφής τους με τεκμηριωμένες επιστημονικές πρακτικές, μέσα σε ένα περιβάλλον κοινότητας μάθησης, σε ένα συνεργατικό πλαίσιο δημοκρατίας και ισότητας.</p> <p>β) Η ανάδειξη των υλικών και κοινωνικών παραγόντων που επηρεάζουν τις</p>			

	<p>σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών –μαθητών/τριών</p> <p>γ) Η ανάδειξη της αναγκαιότητας της δημοκρατικής-συλλογικής συγκρότησης στο εσωτερικό της παιδαγωγικής σχέσης και της επίδρασής της στη διαμόρφωση του κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος.</p> <p>δ) Ο γνωστικός εξοπλισμός των εκπαιδευτικών με τα αναγκαία εργαλεία θεωρητικής θεμελίωσης των συνεργατικών παιδαγωγικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>ε) Η εμπεριστατωμένη επιστημονική ενημέρωση των εκπαιδευτικών για ζητήματα βίας και συγκρούσεων, τις κοινωνικές και ψυχολογικές τους διαστάσεις καθώς και τα παιδαγωγικά εργαλεία διαχείρισής τους.</p> <p>στ) Η ανάδειξη προτάσεων και παιδαγωγικών δράσεων.</p> <p>ζ) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση, που διευκολύνει τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>

Άξονας 5	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
<p>Άξονας 5 Σχέσεις σχολείου και οικογένειας</p>	<p>Η ανάδειξη εμπειριών και μορφών κοινής δράσης και συνεργασίας στην εκπαιδευτική κοινότητα.</p> <p>Η συζήτηση για τον εργάσιμο χρόνο και τους όρους διαβίωσης των γονέων – μαθητών και εκπαιδευτικών, γνωρίζοντας ότι οι κοινωνικές συνθήκες, η πρόσβαση σε πολιτισμικά αγαθά και ο ελεύθερος χρόνος αποτελούν παράγοντες που επιδρούν στις σχέσεις σχολείου οικογένειας.</p> <p>Η αποτύπωση της ανάγκης για ουσιαστικές αντισταθμιστικές δομές, για σύγχρονες υποδομές (αυλές, εργαστήρια, γυμναστήρια, βιβλιοθήκες, υποδομές σίτισης, ξεκούρασης, παιδικές χαρές, ψυχολογική υποστήριξη κ.ά.), για μειωμένο αριθμό μαθητών ανά τμήμα, για σταθερό μόνιμο διδακτικό προσωπικό, με στόχο τη στήριξη του δημόσιου σχολείου, της δωρεάν παιδείας και την άρση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.</p> <p>Επικέντρωση στον ρόλο του Συλλόγου Διδασκόντων και την παιδαγωγική ελευθερία, ώστε να προωθούνται πανανθρώπινα ιδανικά για ειρήνη, αλληλεγγύη, ελευθερία, δημοκρατία, συλλογικότητα, αναγνώριση του Άλλου.</p> <p>Κριτική αποτίμηση του ρόλου των πλατφορμών καταγγελιών</p>	<p>Διερεύνηση και συζήτηση για τις προϋποθέσεις ανάπτυξης ουσιαστικών σχέσεων εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>Συζήτηση για τις θεσμοθετημένες μορφές συνεργασίας και επικοινωνίας, ιδιαίτερα για το ρόλο του Σχολικού Συμβουλίου.</p> <p>Συζήτηση για τη θεσμική και νομική διασφάλιση των εκπαιδευτικών κατά την άσκηση του έργου τους</p> <p>Επικέντρωση στην επίδραση των όρων και προϋποθέσεων που διευκολύνουν τη συνεργασία της εκπαιδευτικής κοινότητας, όπως η πλήρης κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των σύγχρονων αναγκών της δημόσιας εκπαίδευσης (μόνιμο και σταθερό εκπαιδευτικό και άλλο αναγκαίο προσωπικό, υλικοτεχνική υποδομή, δωρεάν παροχή βιβλίων και συγγραμμάτων, χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση των γονέων για τη λειτουργία του σχολείου). Βελτίωση των όρων φοίτησης και διαβίωσης των παιδιών σε δημόσια σχολεία με κτίρια σύγχρονα, άνετα και ασφαλή, με όλες τις υποδομές, σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε ηλικίας. Μελέτη της εμπειρίας από κοινές δράσεις.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

15 Φεβρουαρίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Ακούγοντας το παιδί: σχέσεις, συγκρούσεις και υποστηρικτικές πρακτικές στη σχολική κοινότητα**». Εισηγήθηκαν: 1. Δήμητρα Μακρυνιώτη, Ομ. Καθηγήτρια, ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ, 2. Στέλιος Στυλιανίδης, Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής του Παντείου Πανεπιστημίου, 3. Αναστάσιος Σιάτρας, Επ. Καθηγητής ΠΤΠΕ του Παν. Θεσσαλίας, 4. Σταυρούλα Στούμπου, Μ.Δ.Ε., Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας.

22 Μαρτίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Η επικοινωνία στην εκπαιδευτική κοινότητα, ως κοινωνικό, εκπαιδευτικό, παιδαγωγικό και θεσμικό διακύβευμα**». Εισηγήθηκαν: 1. Νέλλη Ασκούνη, Καθηγήτρια, ΤΕΑΠΗ ΕΚΠΑ, 2. Αιμιλία Φάκου, ΕΔΙΠ ΤΕΑΠΗ/ΕΚΠΑ, 3. Νικολαΐδης Γιώργος, Ψυχίατρος, Διευθυντής του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα πίνακα επιλεγμένων παιδαγωγικών ταινιών, σχετικών με την ανάπτυξη της συνεργασίας στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνες για τα ζητήματα επικοινωνίας στην εκπαιδευτική κοινότητα, καθώς και για τις συνεργατικές παιδαγωγικές πρακτικές.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση των πρακτικών και φύλλων παρουσιάσεων των ημερίδων.

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

<p>Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος</p>	<p>Ερευνητική καταγραφή για τα ζητήματα υποδομών, ασφάλειας, χρηματοδότησης, με ποιοτική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων που έχουν συλλεχθεί.</p> <p>Περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας με μέλη της επιστημονικής κοινότητας που μελετούν τις διαστάσεις των σχέσεων σχολείου/ εκπαιδευτικών και γονέων από οπτικές γωνίες διαφορετικών επιστημών: Παιδαγωγική, Κοινωνιολογία, Ψυχολογία</p>
<p>Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί σε όλα τα σχολεία, τους Συλλόγους Γονέων όλης της χώρας και στα μέσα ενημέρωσης.</p> <p>Προγράμματα επιμόρφωσης με άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας ζουν και δρουν σε περιβάλλον ρευστότητας, αβεβαιότητας και επισφάλειας, που δυσχεραίνει τις διαπροσωπικές σχέσεις και μέσα στο σχολείο. Από κοινού καλούνται να αντιμετωπίσουν την ανταγωνιστικότητα, τον ατομισμό, τη διαρκή υποβάθμιση και την εμπορευματοποίηση διαφόρων πτυχών της εκπαίδευσης. Όλα αυτά έχουν ακόμη μεγαλύτερο αρνητικό αντίκτυπο στις οικογένειες και κατ' επέκταση στους/στις μαθητές/τριες με αναπηρίες/εκπαιδευτικές ανάγκες. Η εκπαίδευση δεν μπορεί να λειτουργεί με όρους κόστους-οφέλους, αλλά ως συλλογικό κοινωνικό αγαθό, με προτεραιότητα τις ανάγκες του παιδιού, της κοινότητας και της κοινωνίας συνολικά.</p> <p>Χρειάζεται να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ουσιαστικής συνεργασίας με αμοιβαία εμπιστοσύνη, αίροντας τις όποιες τεχνητές διαχωριστικές γραμμές, ώστε όλοι μαζί να «ακούσουν» τη φωνή των μαθητών/τριών και τις πραγματικές τους ανάγκες. Η διαρκής απόσυρση του κράτους από την υποχρέωση για παροχή δημόσιας, δωρεάν, καθολικής Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης και η όλο και πιο ανταγωνιστική κοινωνία που</p>

	<p>διαμορφώνεται, μετατοπίζουν την ευθύνη για μόρφωση στις οικογένειες (ατομική λύση), που συνθλίβει τις διαπροσωπικές σχέσεις, καταλύει την Παιδαγωγική και ενισχύει τον ατομισμό, διαταράσσοντας τον παιδικό ψυχισμό με ποικίλες παρενέργειες.</p> <p>Μέσα από τη συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων μπορεί να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ουσιαστικής συμμετοχής που θα επιδιώκει τη συνολική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου και της σχολικής ζωής.</p> <p>Πλήρης κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό των σύγχρονων αναγκών της Ειδικής Αγωγής. Βελτίωση των όρων φοίτησης και διαβίωσης των παιδιών σε δημόσια διδακτήρια σύγχρονα, άνετα και υγιεινά, με όλη τη σύγχρονη υποδομή. Πλήρης οικονομική και ψυχοσυναισθηματική στήριξη των οικογενειών των παιδιών με αναπηρίες/εκπαιδευτικές ανάγκες.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και το αρχείο των παιδαγωγικών ταινιών που έχει παραχθεί, φωτίζουν τις κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις της εκπαίδευσης και αποτελούν σημαντική συμβολή στην ιστορία της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής επιστήμης.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://www.youtube.com/live/B217YuYB4Ak Video 2: https://youtube.com/live/9tttFBJPZSI?feature=share</p> <p>Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01-%CE%91%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4.pdf Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/06-%CE%97-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1.pdf</p> <p>Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/ Έρευνα 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04 Έρευνα 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03 Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικές ταινίες: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) Η έλλειψη ερευνών που να αναδεικνύουν λύσεις και πρακτικές, καθώς και το χάσμα μεταξύ έρευνας και πράξης.</p> <p>β) Η έλλειψη δημόσιων και δωρεάν κοινωνικών υπηρεσιών οι οποίες να στηρίζουν τα παιδιά με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.</p> <p>γ) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>δ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>ε) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>στ) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>η) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση που βιώνουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και οι οικογένειές τους, καθώς και οι επιπτώσεις αυτών των παραγόντων δυσκολιών, στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>θ) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσίας της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών.</p> <p>ι) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν</p>	<p>α) Η συμβολή των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους, τις ερωτήσεις και τις</p>

<p>την επίτευξη των στόχων</p>	<p>τοποθετήσεις τους στις εκδηλώσεις και τις ερευνητικές καταγραφές. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας, δωρεάν παιδείας. Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών και η υψηλή ποιότητα των εισηγήσεων.</p> <p>δ) Η συστηματική καλλιέργεια συλλογικής συνείδησης για τον κοινωνικό και παιδαγωγικό ρόλο του/της εκπαιδευτικού.</p> <p>ε) Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>στ) Η συστηματική και επιστημονική ανάδειξη ότι μεγάλος αριθμός παιδιών με αναπηρία στερούνται ποιοτική εκπαίδευση και υπηρεσίες Ειδικής Αγωγής. Άρα χρειάζεται ενίσχυση όλων των θεσμών της Ειδικής Αγωγής, του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα τους.</p> <p>ζ) Η επικέντρωση στην ανάγκη: οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι στοχευμένες διδακτικές παρεμβάσεις να βασίζονται τόσο στην εμπειρία και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όσο και στις αρχές της έρευνας και της τεκμηρίωσης.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με τη συμμετοχή τους στις δράσεις και η ενδυνάμωση της επαφής τους με τεκμηριωμένες επιστημονικές πρακτικές, μέσα σε ένα περιβάλλον κοινότητας μάθησης, σε ένα συνεργατικό πλαίσιο δημοκρατίας και ισοτιμίας.</p> <p>β) Η ανάδειξη των υλικών και κοινωνικών παραγόντων που επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών –μαθητών/τριών</p> <p>γ) Η ανάδειξη της αναγκαιότητας της δημοκρατικής-συλλογικής συγκρότησης στο εσωτερικό της παιδαγωγικής σχέσης και της επίδρασής της στη διαμόρφωση του κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος.</p> <p>δ) Ο γνωστικός εξοπλισμός των εκπαιδευτικών με τα αναγκαία εργαλεία θεωρητικής θεμελίωσης των συνεργατικών παιδαγωγικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.</p> <p>ε) Η εμπειριστατωμένη επιστημονική ενημέρωση των εκπαιδευτικών για ζητήματα βίας και συγκρούσεων, τις κοινωνικές και ψυχολογικές τους διαστάσεις καθώς και τα παιδαγωγικά εργαλεία διαχείρισής τους.</p> <p>στ) Η ανάδειξη προτάσεων και παιδαγωγικών δράσεων.</p> <p>ζ) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση, που διευκολύνει τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p>			
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>			

Άξονας 6	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 6 Ηγεσία, οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας	Αποτύπωση της σημερινής κατάστασης στα ζητήματα των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών, ανάδειξη αναγκών, κατάδειξη προβλημάτων, διατύπωση του προβληματισμού που αναπτύσσεται εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας και τα αιτήματά της προς την Πολιτεία και τους θεσμικούς φορείς, διαμόρφωση προτάσεων, τεκμηρίωση της πραγματικής κατάστασης που υπάρχει, κατάσταση η οποία πολλές φορές αποσιωπάται ή υποβαθμίζεται από τους αρμόδιους φορείς. Ανάδειξη των ζητημάτων ασφάλειας των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών και των προϋποθέσεων για τη σωστή λειτουργία των σχολείων: Επισήμανση των προβλημάτων που αφορούν στη σχολική στέγη και τους σχολικούς χώρους (τάξεις, βιβλιοθήκες, αίθουσες εκδηλώσεων και συνεδριάσεων, αυλές κλπ) σε σχέση με την ανάπτυξη του προγράμματος και τις ανάγκες των παιδιών της σχολικής ηλικίας, στη Γενική και την Ειδική Εκπαίδευση. Άμεση ανάγκη αντικατάστασης των προκάρ αιθουσών με μόνιμες κτιριακές υποδομές. Ανάσχεση των ανισοτήτων που παρατηρούνται και οδηγούν στην κατηγοριοποίηση σχολείων και μαθητών.	Καταγραφή ερευνητικών δεδομένων για τα ζητήματα κτιριακών και σχολικών υποδομών, με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επεξεργασία και αξιοποίηση δεδομένων της έρευνας. Διερεύνηση της σημασίας των σχολικών χώρων, των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών που συντελούν και αρμόζουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, με ασφάλεια, στη γενική και την Ειδική Εκπαίδευση. Διεξαγωγή συζήτησης για τις παιδαγωγικές παραμέτρους των σχολικών υποδομών.

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

Φεβρουάριος - Μάρτιος 2026: Σχεδιασμός και υλοποίηση έρευνας για τα ζητήματα των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών

Απρίλιος - Μάιος 2026: Επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων, διατύπωση αποτελεσμάτων.

3 Μαΐου 2026: Διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «**Η σημασία των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών για το δημόσιο σχολείο και τους μαθητές/τριες. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις**».

Εισηγήθηκαν: 1. Βασιλική Γιαννούτσου, Καθηγήτρια, Αρχιτεκτονική / ΕΜΠ, 2. Γιώργος Σταμέλος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πατρών, 3. Δ. Κουτζής Τεχνικό Επιμελητήριο, 4. Εύη Γεωργιάδου, Σωματείο Εργαζομένων του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ), 5. Ελίνα Τσιρόγκα, Οικονομολόγος – Στατιστική αναλύτρια.

Φεβρουάριος – Απρίλιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τα ζητήματα των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών, σε μορφή φύλλων παρουσίασης, ώστε να ενισχύεται η συζήτηση εντός της σχολικής κοινότητας και των θεσμικών της οργάνων.

Μάιος 2026: Συζήτηση και προβολή της διαδικτυακής εκδήλωσης με θέμα: «**Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση: δημόσιο αγαθό και κοινωνικό δικαίωμα, διακριτό και οργανικό μέρος του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, σε όλες τις βαθμίδες. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις.** Εισηγήθηκαν: **1. Σούλης Σπύρος**, Καθηγητής Ειδικής Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, **2. Δημήτρης Αναστασίου**, Καθηγητής Ειδικής Αγωγής στο Southern Illinois University.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση (πρακτικά ημερίδας).

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος

Περαιτέρω καταγραφή και χαρτογράφηση των κτιριακών υποδομών, των αναγκών σε υλικοτεχνικές υποδομές, σε εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό υλικό, με έμφαση στις απόψεις των εκπαιδευτικών που πράττουν το παιδαγωγικό τους έργο, καθημερινά εντός του σχολικού χώρου. Περαιτέρω ποιοτική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων.

Διάχυση των πορισμάτων των ερευνών προς όλους τους κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς. Τοπικές δράσεις προς τον Δήμο και συνολικότερες δράσεις αιτημάτων προς την Πολιτεία. Διαμόρφωση πλαισίου αιτημάτων προς την Πολιτεία, τον Δήμο και το ΥΠΑΙΘΑ.

Περαιτέρω ανάδειξη των ζητημάτων που άπτονται με τις υποδομές των σχολείων. Συγκεκριμένα: Η συντήρηση των υποδομών, ο εξοπλισμός, η ασφάλεια μαθητών - εκπαιδευτικών, η υγιεινή, η προσβασιμότητα, η ανέγερση κτιρίων, η αντικατάσταση παλαιών ή ανεπαρκών υποδομών, οι διαρκείς ετήσιοι έλεγχοι κινδύνων και εκτάκτων αναγκών, θα πρέπει να αποτελούν κρατική υποχρέωση και όχι υπόθεση χορηγιών, ιδιωτών, δωρητών και αναζήτησης πόρων. Σε αυτά τα πλαίσια χρειάζεται αποκλειστικά δημόσιος φορέας διαχείρισης και κάλυψης των υποδομών και υλοποίηση από την Πολιτεία των προτάσεων για ασφάλεια των σχολικών κτιρίων και ανέγερση νέων κτιριακών υποδομών

Η συνταγματική επιταγή για δωρεάν παιδεία δε συμβιβάζεται με τα ευρήματα της έρευνας, βάσει των οποίων γονείς και εκπαιδευτικοί πληρώνουν σημαντικό μέρος των αναγκών υποδομών. Αυτή η κατάσταση πρέπει να σταματήσει, διότι έτσι μετακυλίνουν οι ευθύνες και ενισχύονται οι κοινωνικές/εκπαιδευτικές ανισότητες. Ενίσχυση του Δήμου με το απαραίτητο μόνιμο προσωπικό για την κάλυψη των αναγκών των σχολείων.

Επανασύνδεση της παιδαγωγικής με τον χώρο, μέσω της συσχέτισης με την Αρχιτεκτονική επιστήμη.

<p>Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί σε όλα τα σχολεία, τους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία</p> <p>Τα ευρήματα της έρευνας να συζητηθούν στα θεσμικά όργανα της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό.</p> <p>Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p> <p>Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.</p>
<p>Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Η Πολιτεία οφείλει, ως άμεση προτεραιότητα, να αποδεχθεί και να επιλύσει τις ανάγκες που διατυπώνονται από την εκπαιδευτική κοινότητα, τους γονεϊκούς φορείς και τους Δήμους. Σε αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αξιοποιηθούν τα πορίσματα των ερευνών μας.</p> <p>Η συνεργασία των εκπαιδευτικών της πράξης, των συλλόγων διδασκόντων με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους συλλόγους γονέων, πρέπει να πραγματοποιείται σε σταθερή και συστηματική βάση στην κατεύθυνση επίλυσης των κοινών προβλημάτων και υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου.</p> <p>Ως παιδαγωγοί γνωρίζουμε ότι το περιβάλλον του σχολείου δεν είναι ουδέτερο-διαμορφώνει στάσεις, συμπεριφορές, σχέσεις και πρακτικές. Χρειαζόμαστε σύγχρονες, ασφαλείς υποδομές ώστε να υπηρετούν την κοινωνική και παιδαγωγική αποστολή του σχολείου και να εγγυώνται περιβάλλον συλλογικό, δημιουργικό, συνεργατικό και ανθρωπινό. Ο χώρος του Ειδικού Σχολείου, εσωτερικός και εξωτερικός, οφείλει να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός προγράμματος το οποίο να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τους ρυθμούς ανάπτυξης όλων των παιδιών, με τρόπο που να ενθαρρύνεται η ενεργητική-βιωματική μάθηση και να ενισχύονται η συλλογικότητα, η ανάληψη πρωτοβουλιών, η επικοινωνία, η συνεργασία και η αλληλεπίδραση όλων των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία.</p> <p>Το δημόσιο Δωρεάν Σχολείο οφείλει να είναι οργανωμένος, ασφαλής και παιδαγωγικά μελετημένος χώρος, που ενισχύει τη βιωματική και συνεργατική μάθηση. Το σχολείο πρέπει να γίνει τόπος όπου συναντώνται η παιδαγωγική, η αισθητική, η συναντίληψη της κοινότητας, η ποιότητα και η ασφάλεια.</p> <p>Σε αυτό το πλαίσιο αποκτά ιδιαίτερη σημασία η ενίσχυση του ρόλου του Συλλόγου Διδασκόντων και η θεσμοθέτησή του, ως αποφασιστικού παράγοντα για τη διεύρυνση της δημοκρατικής λειτουργίας του σχολείου.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και τα ερευνητικά δεδομένα φωτίζουν κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις και αποτελούν σημαντική συμβολή για τον κοινωνικό ρόλο και σκοπό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ως ατομικού και ταυτόχρονα δημόσιου αγαθού αλλά και ως δικαιώματος για όλους, ώστε όλα τα παιδιά των οποίων οι αναπηρίες επηρεάζουν σημαντικά τη μάθησή τους να προαχθούν γνωστικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και αισθητικά μέσα σε κλίμα σεβασμού, ασφάλειας, ισοτιμίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ελευθερίας.</p> <p>Η πλήρης κάλυψη όλων των κτιριακών και υλικοτεχνικών/εκπαιδευτικών υποδομών δεν είναι μόνο στενά οικονομικό ζήτημα, αλλά εκπαιδευτικό/πολιτικό.</p> <p>Καθορίζει σημαντικά το παιδαγωγικό περιβάλλον και τις παιδαγωγικές πρακτικές. Ευνοεί τη στήριξη και την ισότιμη πρόσβαση, χωρίς να δημιουργούνται σχολεία πολλών ταχυτήτων, ικανοποιεί τις μορφωτικές ανάγκες χωρίς περιορισμούς, ενισχύει την ασφάλεια, την υγιεινή, την αισθητική των χώρων και την ύπαρξη υποστηρικτικών δομών. Ικανοποιεί την βασική αντίληψη ότι η εκπαίδευση αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://youtube.com/live/beeSjMhCvCl?feature=share Video 2: https://youtube.com/live/INNwLYeZFh8?feature=share Έρευνα 1 / Φύλλα παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-2024.pdf</p>

	<p>Έρευνα 2 / Φύλλα παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/01026.pdf</p> <p>Πρακτικά 1: https://doe.gr/%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-28-4-2024/</p> <p>Πρακτικά 2: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/DOE-3_5.pdf</p> <p>Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/ https://doe.gr/%ce%b5%cf%80%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bb%ce%ad%cf%82-%cf%85%ce%bb%ce%b9%ce%ba%cf%8c-2025/</p> <p>Παιδαγωγικές ταινίες: http://doe.gr/%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BF-2024/</p>			
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) η έλλειψη τεκμηριωμένων ερευνητικών δεδομένων και πορισμάτων της πολιτείας για τα ζητήματα των υποδομών.</p> <p>β) Η ανεπαρκής χρηματοδότηση, τόσο των σχολείων, όσο και των Δήμων.</p> <p>γ) Η κατάργηση των κρατικών Οργανισμών για τις υποδομές των σχολείων.</p> <p>δ). Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ε) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>στ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>ζ) Η τάση απαξίωσης από την Πολιτεία, της σχέσης του χώρου με το παιδαγωγικό έργο και ο υποβιβασμός του σε εργαλειακές τεχνικές εκμάθησης δεξιοτήτων.</p> <p>η) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών και γονέων, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να στηρίζουν το δημόσιο σχολείο και να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας, με τους γονεϊκούς και δημοτικούς φορείς.</p> <p>γ) Η ερευνητική καταγραφή, η οποία αποτυπώνει την πραγματικότητα.</p> <p>δ) Η συνεργασία με κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς από τον χώρο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών.</p> <p>ε) Η ανάδειξη της ιστορικής, αρχιτεκτονικής, παιδαγωγικής και κοινωνικής διάστασης του χώρου και των υποδομών του, γεγονός που διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση.</p> <p>στ) Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>ζ) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας δωρεάν παιδείας.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>α) Η διαρκής ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με την ανταπόκρισή τους στις δράσεις.</p> <p>β) Η ανάδειξη των αιτιών και συνεπειών ανυπαρξίας συνολικού σχεδιασμού για την κάλυψη των αναγκών των Σχολείων.</p> <p>γ) Η διερεύνηση και ανάδειξη των αυξημένων προβλημάτων και των ελλείψεων των σχολείων εξαιτίας της χρόνιας υποχρηματοδότησής τους, που οδηγεί σε ιδιωτικοποίηση λειτουργιών τους.</p> <p>δ) Η επικέντρωση στην αρχιτεκτονική, κοινωνική και παιδαγωγική διάσταση των σχολικών χώρων και υποδομών του Δημόσιου Σχολείου και γενικότερα της δημόσιας Παιδείας, προς όφελος των μορφωτικών αναγκών των μαθητών/τριών και της άρσης των ανισοτήτων.</p> <p>ε) Η καταγραφή της πραγματικής κατάστασης και όλων των σημαντικών παραμέτρων που αφορούν στη συντήρηση των υποδομών, στον εξοπλισμό των σχολείων, στην ασφάλεια μαθητών - εκπαιδευτικών, στην υγιεινή, στην προσβασιμότητα, στην ανέγερση κτιρίων, στην αντικατάσταση παλαιών ή ανεπαρκών υποδομών, στους</p>			

	<p>διαρκείς ετήσιους ελέγχους κινδύνων και εκτάκτων αναγκών.</p> <p>στ) Η ανάδειξη της αναγκαιότητας για κρατική κάλυψη όλων των αναγκών των σχολείων και των απαιτούμενων σύγχρονων, ασφαλών και ποιοτικών υποδομών.</p> <p>ζ) Η δημιουργία φύλλων παρουσίασης για την συζήτηση και τον προβληματισμό στην εκπαιδευτική κοινότητα και τα θεσμικά της όργανα.</p> <p>η) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση, που διευκολύνει τη διάχυση και τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ανάπτυξη πλούσιου προβληματισμού και διαλόγου σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.</p>
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>

Άξονας 7	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 7 Σχολείο και κοινότητα	Αποτύπωση της σημερινής κατάστασης στα ζητήματα της χρηματοδότησης και των κτιριακών/υλικοτεχνικών υποδομών, ανάδειξη αναγκών, κατάδειξη προβλημάτων, διατύπωση του προβληματισμού που αναπτύσσεται εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας και τα αιτήματά της προς την Πολιτεία και τους θεσμικούς φορείς, διαμόρφωση προτάσεων, τεκμηρίωση της πραγματικής κατάστασης που υπάρχει. Καταγραφή ζητημάτων που επιδρούν στην ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου. Έμφαση στα ζητήματα της υποχρηματοδότησης και των επιπτώσεών της.	Καταγραφή ερευνητικών δεδομένων για τη χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, με τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επεξεργασία και αξιοποίηση δεδομένων της έρευνας. Διεξαγωγή συζήτησης για τις αιτίες και τις συνέπειες της υποχρηματοδότησης. Παρουσίαση ενός πλαισίου αρχών για τη διαχείριση της χρηματοδότησης που ανταποκρίνεται στις παιδαγωγικές και μορφωτικές ανάγκες της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας και των σχολικών υποδομών. Περαιτέρω διερεύνηση των ζητημάτων λειτουργίας των Δημοτικών Επιτροπών Παιδείας και των Σχολικών επιτροπών.

B. Υλοποίηση της Δράσης (800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

Ιανουάριος - Μάρτιος 2026: Σχεδιασμός και υλοποίηση έρευνας για τα ζητήματα της χρηματοδότησης των σχολείων.

Μάρτιος 2026: Επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων, διατύπωση αποτελεσμάτων.

29 Μαρτίου 2026: Διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «Παρουσίαση της έρευνας για την υποχρηματοδότηση των σχολείων και της δημόσιας παιδείας. Συζήτηση για τις επιπτώσεις. Από τη χρηματοδότηση στην εμπορευματοποίηση. Σχολιασμός των ερευνητικών δεδομένων». Εισηγήθηκαν: 1. Αργύρης Κυρίδης, Καθηγητής, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ΤΕΠΑΕ) του ΑΠΘ, 2. Νίκος Φωτόπουλος, Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής & Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, 3. Ελίνα Τσιρόγκα, Οικονομολόγος, στατιστική αναλύτρια

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τα ζητήματα των κτιριακών και υλικοτεχνικών υποδομών, σε μορφή φύλλων παρουσίασης, ώστε να ενισχύεται η συζήτηση εντός της σχολικής κοινότητας και των θεσμικών της οργάνων.

Απρίλιος – Μάιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση (πρακτικά ημερίδας).

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος	<p>Διάχυση των πορισμάτων των ερευνών προς όλους τους κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς. Τοπικές δράσεις προς τον Δήμο και συνολικότερες δράσεις αιτημάτων προς την Πολιτεία. Διαμόρφωση πλαισίου αιτημάτων προς την Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘΑ. Περαιτέρω ανάδειξη των ζητημάτων που άπτονται της χρηματοδότησης των σχολείων. Συγκεκριμένα:</p> <p>Η χρηματοδότηση των σχολείων και η αύξηση των δαπανών για την παιδεία πρέπει να αποτελούν κρατική υποχρέωση και όχι υπόθεση χορηγιών, δωρητών και αναζήτησης πόρων.</p> <p>Η συνταγματική επιταγή για δωρεάν παιδεία δε συμβιβάζεται με τα ευρήματα της έρευνας ότι γονείς και εκπαιδευτικοί πληρώνουν σημαντικό μέρος των εκπαιδευτικών δαπανών. Αυτή η κατάσταση πρέπει να σταματήσει, διότι έτσι μετακυλίνουν οι ευθύνες και ενισχύονται οι κοινωνικές/εκπαιδευτικές ανισότητες.</p> <p>Ανάδειξη της καθολικής απαίτησης επαναλειτουργίας των Σχολικών Επιτροπών, καθώς με την κατάργησή τους υποβαθμίζονται οι υποδομές, ελαχιστοποιούνται οι άμεσοι πόροι, παρουσιάζονται ελλείψεις παιδαγωγικού υλικού, μειώνεται και καθυστερεί η συντήρηση των υποδομών, αυξάνεται η γραφειοκρατία, μεγιστοποιείται η αδιαφάνεια.</p> <p>Περαιτέρω ποιοτική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων και των απόψεων των εκπαιδευτικών</p>
Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης	<p>Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί σε όλα τα σχολεία, τους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία.</p> <p>Τα ευρήματα της έρευνας να συζητηθούν στα θεσμικά όργανα της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό.</p> <p>Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.</p> <p>Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.</p>
Προτάσεις για αξιοποίηση των	<p>Η Πολιτεία οφείλει, ως άμεση προτεραιότητα, να αποδεχθεί και να επιλύσει τις ανάγκες που διατυπώνονται από την εκπαιδευτική κοινότητα, τους γονεϊκούς φορείς και τους Δήμους. Σε αυτή</p>

<p>πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>την κατεύθυνση πρέπει να αξιοποιηθούν τα πορίσματα των ερευνών μας. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών της πράξης, των συλλόγων διδασκόντων με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους συλλόγους γονέων, πρέπει να πραγματοποιείται σε σταθερή και συστηματική βάση στην κατεύθυνση επίλυσης των κοινών προβλημάτων και υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου, αναδεικνύοντας ότι είναι απόλυτη ανάγκη: Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και η αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Η άμεση και διαφανής κατανομή και απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα. Η σταθερή ενημέρωση των σχολείων για την κατανομή της χρηματοδότησης και τον απολογισμό κάθε έτους. Η κρατική χορήγηση όλων των παγίων δαπανών σε όλα τα σχολεία. Η καθιέρωση ενός δημοκρατικού πλαισίου που θα στηρίζεται στη διαφάνεια, στην ενημέρωση και στον αποφασιστικό ρόλο του Συλλόγου Διδασκόντων, με διατήρηση των Σχολικών Επιτροπών – ΔΕΠ, καθώς η κατάργησή τους αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης.</p>
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Οι εισηγήσεις των εκδηλώσεων και οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και τα ερευνητικά δεδομένα φωτίζουν τις κοινωνικές/παιδαγωγικές διαστάσεις της συσχέτισης χρηματοδότησης - εκπαίδευσης. Η χρηματοδότηση δεν είναι μόνο στενά οικονομικό ζήτημα, αλλά εκπαιδευτικό/πολιτικό. Καθορίζει σημαντικά το παιδαγωγικό περιβάλλον και τις παιδαγωγικές πρακτικές. Ευνοεί τη στήριξη και την ισότιμη πρόσβαση, χωρίς να δημιουργούνται σχολεία πολλών ταχυτήτων, ικανοποιεί τις μορφωτικές ανάγκες χωρίς περιορισμούς, ενισχύει την ασφάλεια, την υγιεινή, την αισθητική των χώρων και την ύπαρξη υποστηρικτικών δομών. Ικανοποιεί την βασική αντίληψη ότι η εκπαίδευση αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα.</p>
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video 1: https://youtube.com/live/tX3LNU8JtsM?feature=share Video 2: https://youtube.com/live/beeSjMhCvcl?feature=share Έρευνα 1 / Φύλλα παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/02-2026.pdf Έρευνα 2 / Φύλλα παρουσίασης: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/03-2024.pdf Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/07-%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7.pdf Πρακτικά 2: https://doe.gr/%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-28-4-2024/ Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικά video: http://doe.gr/video</p>
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι: α) Η κατάργηση των Σχολικών Επιτροπών β) Η ανεπαρκής χρηματοδότηση, τόσο των σχολείων, όσο και των Δήμων. γ) Η κατάργηση των κρατικών Οργανισμών για τις υποδομές των σχολείων. δ) Η έλλειψη ουσιαστικής ενημέρωσης. ε) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας. στ) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση. ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. η) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσιάσής της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών ή ο υποβιβασμός της από αγωγή σε τεχνικές εκμάθησης δεξιοτήτων. θ) Η έλλειψη Ειδικών σχολείων που οδηγεί συχνά ή σε αποκλεισμό φοίτησης μαθητών με αναπηρίες/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε υπερπληθυσμό των Σχολείων.</p>
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>α) Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο. β) Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας, με τους γονεϊκούς και δημοτικούς φορείς. γ) Η ερευνητική καταγραφή, η οποία αποτυπώνει την πραγματικότητα. δ) Η διαρκής συνεργασία με τους φορείς των επιστημών της Αγωγής, η δική τους διάθεση να συνδράμουν τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους στις δράσεις των εκπαιδευτικών. ε) Η ανάδειξη της ιστορικής και κοινωνικής διάστασης των εκπαιδευτικών ζητημάτων, που</p>

	<p>διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση. στ) Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στις δράσεις. ζ) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας δωρεάν παιδείας.</p>			
Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί	1 Ελάχιστα	2 Μερικώς	3 Σε μεγάλο βαθμό	4 Πλήρως
Αποτελέσματα της Δράσης	<p>α) Η διαρκής ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με την ανταπόκρισή τους στις δράσεις. β) Η ανάδειξη των αιτιών και συνεπειών της υποχρηματοδότησης των Σχολείων και της ανυπαρξίας συνολικού σχεδιασμού για την κάλυψη των αναγκών των Σχολείων. γ) Διερεύνηση και ανάδειξη των αυξημένων προβλημάτων και των ελλείψεων των σχολείων εξαιτίας της χρόνιας υποχρηματοδότησής τους, που οδηγεί σε ιδιωτικοποίηση λειτουργιών τους. δ) Η επικέντρωση στην κοινωνική και παιδαγωγική διάσταση της χρηματοδότησης του Δημόσιου Σχολείου και γενικότερα της δημόσιας Παιδείας. ε) Καταγραφή των πρακτικών διαχείρισης της χρηματοδότησης των σχολείων από τους Δήμους, τόσο κατά την προηγούμενη περίοδο, όσο και μετά την εφαρμογή του νόμου κατάργησης των Σχολικών Επιτροπών. στ) Ανάδειξη της ανάγκης για σταθερή ενημέρωση, διαφανή κατανομή και άμεση απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα, με δημοκρατικό θεσμικό πλαίσιο. ζ) Ανάδειξη της αναγκαιότητας για κρατική χορήγηση των παγίων δαπανών όλων των σχολικών μονάδων. η) Η δημιουργία φύλλων παρουσίασης για την συζήτηση και τον προβληματισμό στην εκπαιδευτική κοινότητα και τα θεσμικά της όργανα. θ) Η καταγραφή των παραπάνω σε ηλεκτρονική έκδοση, που διευκολύνει τη διάχυση και τη συζήτηση στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ανάπτυξη πλούσιου προβληματισμού και διαλόγου σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.</p>			
Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>			

Άξονας 8	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 8 Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις	<p>Η επανεξέταση του σκοπού της επιμορφωτικής διαδικασίας, ως αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού έργου, με έμφαση στη συλλογική ανατροφοδότηση, στην άμβλυνση της επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών και στην ικανοποίηση των μορφωτικών αναγκών των μαθητών.</p> <p>Η ανάδειξη του θεσμικού και επιστημονικού ρόλου των Παιδαγωγικών Τμημάτων και η τεκμηρίωση της αναγκαιότητας επαναλειτουργίας των Διδασκαλείων, ως θεσμών που μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης και ουσιαστικής επιμόρφωσης.</p> <p>Η επισήμανση των συνεπειών που απορρέουν από μια εργαλειακή αντίληψη της επιμόρφωσης, με περιεχόμενο που αγνοεί τις πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.</p> <p>Η ανάσχεση της εμπορευματοποίησης στον τομέα της επιμόρφωσης, με την προώθηση δημόσιων, δωρεάν και δημοκρατικά οργανωμένων θεσμών.</p>	<p>Θεσμική και ιστορική διερεύνηση των μορφών επιμόρφωσης εκπαιδευτικών σε συνδυασμό με:</p> <p>α) τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις επιμορφωτικές διαδικασίες,</p> <p>β) τη διεθνή εμπειρία για την επιμορφωτική και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών</p> <p>γ) την υπάρχουσα κατάσταση.</p> <p>Επικέντρωση στον θεσμό της Μετεκπαίδευσης, ως κομβικό και ουσιαστικό θεσμό επιμόρφωσης, καθώς και στην ανάγκη επαναλειτουργίας της.</p> <p>Περαιτέρω διερεύνηση των ζητημάτων του δωρεάν, δημόσιου χαρακτήρα της (με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων), της καθολικής απεύθυνσης, της απαλλαγής από διδακτικά καθήκοντα, των σκοπών και του περιεχομένου της βάσει των αναγκών που διατυπώνονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (έως 800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

29 Μαρτίου 2026: Διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «Πέρα από τις δεξιότητες και την εργαλειακή αντίληψη. Συζητώντας για μια ουσιαστική επιμόρφωση και τον κοινωνικό ρόλο του εκπαιδευτικού. Ιστορικές και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Η περίπτωση της Μετεκπαίδευσης» Εισηγήθηκαν: 1. Λαμπρίνα Γιώτη Αν. Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης/ΑΠΘ, 2. Γιάννης Μπέτσας, Αν. Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης/ΑΠΘ, 3. Χρήστος Τζήκας, Ομ. Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης/ΑΠΘ.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Ανάρτηση σε ιστοσελίδα ερευνητικών ευρημάτων από έρευνα για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών, σε μορφή φύλλων παρουσίασης, ώστε να ενισχύεται η συζήτηση εντός της σχολικής κοινότητας.

Απρίλιος – Μάιος 2025: Ηλεκτρονική έκδοση (πρακτικά ημερίδας).

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος

Ανάδειξη της επείγουσας ανάγκης επαναλειτουργίας της Μετεκπαίδευσης, ως θεσμού ουσιαστικής παιδαγωγικής και επιστημονικής εμβάθυνσης, εκπαιδευτικού αναστοχασμού και ανανέωσης.

Ποιοτική διερεύνηση των ερευνητικών δεδομένων που έχουν συλλεχθεί. Πιο συγκεκριμένα:

Εστίαση στις αξιακές παραδοχές μίας ουσιαστικής επιμορφωτικής διαδικασίας, η οποία δεν θα μετριέται με όρους απόδοσης, εφαρμοστικότητας, ατομικού προσοντισμού και διαπιστευτηρίων, σε μία τυποποιημένη και συχνά μοναχική διαδικασία, αλλά με μετασχηματιστικό και χειραφετικό χαρακτήρα για τους/τις εκπαιδευτικούς, με δημόσια, δωρεάν, ακαδημαϊκή θεσμική κατοχύρωση, συνδέοντας σχολείο-κοινωνία-εκπαιδευτική πράξη, με συλλογικό και συνεργατικό χαρακτήρα, με καθολικότητα, ισότητα και δημοκρατικό προσανατολισμό.

Διάχυση των πορισμάτων των ερευνών προς όλους τους κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς.

Διαμόρφωση πλαισίου αιτημάτων προς την Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘΑ.

Αποτίμηση των υφιστάμενων επιμορφώσεων, από το σώμα των εκπαιδευτικών.

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης

Είναι αναγκαίο να αποσαφηνιστεί ότι οι επιμορφωτικές διαδικασίες, για να είναι ουσιαστικές πρέπει να συνοδεύονται από άδεια για όλους τους εκπαιδευτικούς, με θεματολογίες εστιασμένες σε πραγματικές ανάγκες, που διατυπώνονται και επιλέγονται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα και με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων.

Αξιοποίηση των επιμορφωτικών εισηγήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των δράσεων, σε ενδοσχολικές συζητήσεις και προβληματισμό.

Το υλικό που έχει παραχθεί να κοινοποιηθεί στους Συλλόγους Γονέων και στα μέσα ενημέρωσης, ώστε να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων και επικοινωνία.

Οι επιμορφωτικές διαδικασίες δεν μπορεί να έχουν τη μορφή των ατελείωτων μονολόγων που θα αντιμετωπίζουν ως παθητικό ακροατή το εκπαιδευτικό σώμα, αλλά να δίνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης άποψης, διατύπωσης κριτικής και προτάσεων σε κάθε συνάδελφο. Με αυτή την έννοια μπορούν να συγκροτούνται παιδαγωγικές ομάδες που θα ανταλλάσσουν εμπειρίες και πρακτικές.

Να αναδειχθούν οι εννοιολογικές διαφορές σχετικά με το συνολικό χαρακτήρα της επιμόρφωσης, ανάμεσα στο ΥΠΑΙΘΑ και το εκπαιδευτικό σώμα. Το ΥΠΑΙΘΑ προτείνει ως επιμόρφωση την εκμάθηση – προσαρμογή στις εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές, τα προκατασκευασμένα πακέτα διδασκαλίας και την εφαρμογή οδηγιών και τεχνικών, σε αντίθεση με την εκπαιδευτική κοινότητα που προτείνει εμβάθυνση στα πραγματικά εκπαιδευτικά προβλήματα και προτάσει την ανάγκη επιμόρφωσης σε νέα εκπαιδευτικά πεδία, με παιδαγωγική κρίση, θεωρητική πλαισίωση

	και κοινωνική αντίληψη.
Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο της Δράσης	<p>Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δεν μπορεί να είναι μια αποσπασματική ή εργαλειακή διαδικασία, σεμιναρίων σύντομης διάρκειας, αποσπασματικών δράσεων, κύκλων ταχύρρυθμων καταρτίσεων και πιστοποιήσεων, εκμάθησης εργαλειακών δεξιοτήτων, απόκτησης ατομικών διαπιστευτηρίων και επιβολής «άνωθεν» επιλογών. Μια τέτοια προσέγγιση ενισχύει φαινόμενα επαγγελματικής αποξένωσης, διαφοροποίησης, κατηγοριοποίησης και εξουθένωσης των εκπαιδευτικών, εξυπηρετώντας μηχανισμούς εμπορευματοποίησης της εκπαίδευσης.</p> <p>Οφείλει να αποτελεί αναφαιρέτο μορφωτικό και εργασιακό δικαίωμα, συνδεδεμένο αφενός με την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής λειτουργίας και αφετέρου με τη στήριξη των ίδιων των εκπαιδευτικών ως ενεργών υποκειμένων με φωνή, ρόλο και λόγο στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής.</p> <p>Οι εκπαιδευτικοί δεν είναι παθητικοί δέκτες, αλλά πρέπει να είναι συμμετοχοί και συνδιαμορφωτές των περιεχομένων, των διαδικασιών και των όρων της επιμόρφωσης.</p> <p>Η επιμόρφωση πρέπει να συνοδεύεται με αλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, να είναι δημόσια και απολύτως δωρεάν, να απευθύνεται επαναλαμβανόμενα προς όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς, να είναι τουλάχιστον ετήσια, με ευθύνη των Παιδαγωγικών Τμημάτων, να είναι πλήρως αποσυσχετισμένη από κάθε λογική αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και των σχολείων.</p> <p>Η περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας των εκπαιδευτικών συνδικάτων θα συμβάλλει στην επεξεργασία κοινών αιτημάτων για τα ζητήματα της επιμόρφωσης.</p> <p>Να στηριχθεί και να χρηματοδοτηθεί η πρόσβαση των εκπαιδευτικών (και των μαθητών) στον πολιτισμό, τις τέχνες, τις βιβλιοθήκες και τα βιβλία.</p>
Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης	<p>Οι εισηγήσεις των ομιλητών, η ανταλλαγή απόψεων, οι συζητήσεις που ακολούθησαν, καθώς και τα συμπεράσματα που αποτυπώθηκαν είχαν σημαντικό επιμορφωτικό χαρακτήρα. Ιδιαίτερα το υλικό που συγκεντρώθηκε καθώς και το αρχείο των παιδαγωγικών ταινιών που έχει παραχθεί, φωτίζουν τις κοινωνικές/ παιδαγωγικές διαστάσεις της εκπαίδευσης και αποτελούν σημαντική συμβολή στην ιστορία της εκπαίδευσης και της παιδαγωγικής επιστήμης.</p>
Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε	<p>Video 1: https://youtube.com/live/lsci_qYbh7s?feature=share</p> <p>Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/04-%CE%A0%CE%AD%CF%81%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B4%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BB%CE%B7%CF%88%CE%B7.pdf</p> <p>Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdiloseon/</p> <p>Έρευνα για την επιμόρφωση: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/07-Επιστολές/ / υλικό: https://doe.gr/epistoles</p> <p>Παιδαγωγικά video: http://doe.gr/video</p>
Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν	<p>Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας είναι:</p> <p>α) Η κατάργηση, εκ μέρους της Πολιτείας όλων των δωρεάν επιμορφωτικών θεσμών μακράς διάρκειας, των εκπαιδευτικών αδειών και των εκπαιδευτικών συνεργειών με τα δημόσια πανεπιστημιακά ιδρύματα και η αντικατάστασή τους με βραχείας διάρκειας εργαλειακές διαδικασίες ή σπουδές επί πληρωμή.</p> <p>β) Οι συνθήκες έντονης διοικητικής πίεσης και το πλήθος αρμοδιοτήτων, που υποβαθμίζουν τις δημοκρατικές λειτουργίες και απαξιώνουν τον ρόλο των εκπαιδευτικών και εντείνουν την επαγγελματική τους εξουθένωση.</p> <p>γ) Οι πλατφόρμες καταγγελιών που διασπούν τη συνεργασία στη σχολική κοινότητα, προωθώντας τον «κοινωνικό αυτοματισμό».</p> <p>δ) Η μετατροπή των επιμορφωτικών διαδικασιών σε «κυνήγι προσόντων»</p> <p>ε) Η έλλειψη χρόνου για παιδαγωγικές συνεδριάσεις.</p> <p>στ) Η απουσία με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, ουσιαστικού διαλόγου με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Αντί αυτού επιλέγεται η λογική της επιβολής και του αυταρχισμού. Το γεγονός ότι οι προτάσεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου, η γνώμη και οι απόψεις των εκπαιδευτικών δεν συζητούνται, με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.</p> <p>ζ) Με ευθύνη της Πολιτείας και του Υπουργείου Παιδείας δεν αντιμετωπίζονται οι σύνθετες κοινωνικές, οικονομικές, ψυχικές και εκπαιδευτικές ανάγκες, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.</p> <p>η) Η τάση απαξίωσης, μη αναγνώρισης της Παιδαγωγικής ως επιστήμης και παρουσίασής της ως μιας «διακλαδικής επιστήμης», δηλαδή ως αθροίσματος κλάδων άλλων επιστημών ή ο υποβιβασμός της από αγωγή σε τεχνικές εκμάθησης δεξιοτήτων</p>
Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων	<p>α) Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών, μέσα στην ασφυκτική καθημερινότητα εξουθένωσης, να επιτελούν το παιδαγωγικό τους έργο και τον κοινωνικό τους ρόλο.</p> <p>β) Η αδιάκοπη προσπάθεια συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών εντός της σχολικής κοινότητας.</p> <p>γ) Οι σημαντικές προσπάθειες για κριτική προσέγγιση της γνώσης και όχι εργαλειακή.</p> <p>δ) Η διαρκής συνεργασία με τους φορείς των επιστημών της Αγωγής, η δική τους διάθεση να συνδράμουν τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών.</p> <p>ε) Η διαρκής επικοινωνία με τους/τις πανεπιστημιακούς δασκάλους/ες και η άμεση στήριξή τους</p>

	<p>στις δράσεις των εκπαιδευτικών.</p> <p>στ) Η συλλογή ερευνητικών δεδομένων, η διαμόρφωση φύλλων παρουσίασης και η συζήτησή τους εντός του σχολείου.</p> <p>ζ) Η ανάδειξη της ιστορικής και κοινωνικής διάστασης των εκπαιδευτικών ζητημάτων, που διαμορφώνει προϋποθέσεις για αναστοχαστική δράση.</p> <p>η) Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στις δράσεις.</p> <p>θ) Η συμβολή των εκπαιδευτικών στον αγώνα για την υπεράσπιση της δημόσιας δωρεάν παιδείας.</p>			
Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί	1 Ελάχιστα	2 Μερικώς	3 Σε μεγάλο βαθμό	4 Πλήρως
Αποτελέσματα της Δράσης	<p>α) Αναδείχθηκε η ανάγκη οι εκπαιδευτικοί να είναι ενεργοί συνδιαμορφωτές των θεματικών, των διαδικασιών και του περιεχομένου μιας ουσιαστικής επιμορφωτικής διαδικασίας και όχι άβουλοι δέκτες άνωθεν επιλογών.</p> <p>β) Η διαρκής ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών με τη μαζική συμμετοχή τους στις δράσεις και ο αναστοχασμός και η συζήτηση στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας, με έμφαση στην ιστορική, παιδαγωγική και κοινωνική διάσταση της επιμόρφωσης.</p> <p>γ) Διασαφηνίστηκε η διαφορά της εννοιολογικής και αξιακής προσέγγισης που υπάρχει ανάμεσα στο υπουργείο και το εκπαιδευτικό σώμα, για τα ζητήματα της επιμόρφωσης, ως προς το περιεχόμενο, ως προς τον χρόνο, τους φορείς υλοποίησης, τη διάρκεια και τους όρους συμμετοχής των εκπαιδευτικών. Αναδείχθηκαν κοινωνικές, οικονομικές, εκπαιδευτικές και αξιακές παράμετροι που σχετίζονται με την επιμόρφωση.</p> <p>δ) Αναδείχθηκε η ανάγκη για ουσιαστική επιμόρφωση, αλλά και οι προϋποθέσεις αυτής, όπως η συνεργασία με τα Παιδαγωγικά Τμήματα, ο καθορισμός των θεματικών πεδίων των επιμορφώσεων με βάση τις διατυπωμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών και η απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα για τους εκπαιδευτικούς που επιμορφώνονται.</p> <p>ε) Τέθηκαν οι βάσεις για συγκριτική διερεύνηση των επιμορφωτικών θεσμών, αναγκών και αιτημάτων, σε διεθνές επίπεδο.</p>			
Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>			

Άξονας 9	Στόχοι	Σχέδια Δράσης (Τίτλος)
Άξονας 9 Συμμετοχή σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα	<p>Ο ρόλος των Κέντρων Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (Κ.Ε.Π.Ε.Α.). Τα Κ.Ε.Π.Ε.Α., ως μετεξέλιξη των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), έχουν ως εκπαιδευτικό και επιστημονικό ρόλο τον σχεδιασμό και την υλοποίηση σχεδίων δράσης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Οικολογία και την Αειφόρο Ανάπτυξη που περιλαμβάνουν ως κυρίαρχη πτυχή τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών σε ευρωπαϊκά προγράμματα και τοπικά, περιφερειακά, εθνικά ή και διεθνή δίκτυα.</p> <p>Σε μια εποχή που ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, και η περιβαλλοντική συνείδηση βρίσκονται στην επικαιρότητα, η ανάδειξη των προβλημάτων στη λειτουργία των Κ.Ε.Π.Ε.Α. και κατ' επέκταση της στήριξης των σχολικών μονάδων στην κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης των μαθητών και των τοπικών κοινωνιών με βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο σε θέματα περιβάλλοντος αποτελούν σημαντική παράμετρο του θεσμού.</p>	<p>Διερεύνηση της ουσιαστικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης των Κ.Ε.Π.Ε.Α. και των σχολικών δικτύων που αυτά δημιουργούν.</p> <p>Καταγραφή των προβλημάτων και των αδυναμιών στη λειτουργία τους.</p> <p>Παρουσίαση ενός συνεκτικού πλαισίου στήριξης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.</p>

B. Υλοποίηση της Δράσης (έως 800 λέξεις)

Πραγματοποιήθηκαν χρονολογικά οι ακόλουθες ενέργειες, εκδηλώσεις, δραστηριότητες:

Ιανουάριος 2026: Διαμόρφωση εμπεριστατωμένης επιστολής προς την Πανεπιστημιακή κοινότητα (ελληνική και διεθνή), με τεκμηριωμένη παρουσίαση τόσο των γενικών εκπαιδευτικών ζητημάτων, όσο και του προς εξέταση ζητήματος.

5 Απριλίου 2026: Συμμετοχή σε διαδικτυακή ημερίδα με θέμα: «**Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: εμπειρία, δυσκολίες, προοπτικές**». *Εισηγήθηκαν οι:* 1. Βασίλης Μπέλος, Επ. Καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής Ξάνθης του ΔΠΘ, 2. Κώστας Σκορδούλης, Ομ. Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ/ΕΚΠΑ), 3. Μαρία Δημοπούλου, τ. υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, 4. Σίσσυ Πλακονούρη, πρ. υπεύθυνη ΚΠΕ Καλαμάτας, 5. Φώτης Ποντικάκης, υπεύθυνος ΚΕΠΕΑ/ΚΠΕ Βάμου Κρήτης, με μορφή εισηγήσεων και στρογγυλού τραπέζιου, από υπευθύνους/ες ΚΕΠΕΑ/ΚΠΕ.

Απρίλιος - Μάιος 2026: Δημιουργία φύλλων παρουσίασης για ενδοσχολική συζήτηση και ανάπτυξη προβληματισμού και προτάσεων

Μάιος – Ιούνιος 2026: Ηλεκτρονική έκδοση Πρακτικών και επιλεγμένης αρθρογραφίας.

Γ. Αποτίμηση της Δράσης (σε κάθε πεδίο έως 250 λέξεις)

Προτάσεις για συνέχιση της Δράσης/ για νέες Δράσεις το επόμενο έτος	<p>Με σκοπό τη διατήρηση της δυναμικής που αναπτύχθηκε, προτείνονται οι ακόλουθες πρωτοβουλίες και ενέργειες για τη συνέχιση της δράσης:</p> <p>Δημιουργία-ενίσχυση υπαρχόντων δικτύων συνεργασίας μεταξύ σχολικών μονάδων και του εγγύτερου Κ.Ε.Π.Ε.Α., με στόχο την από κοινού υλοποίηση βιωματικών δράσεων με συγκεκριμένη θεματική στόχευση.</p> <p>Διοργάνωση Περιφερειακών δια ζώσης Ημερίδων για μεταφορά και διάχυση της εμπειρίας, με διοργάνωση βιωματικών εργαστηρίων σε συνεργασία με τα κατά τόπους Κ.Ε.Π.Ε.Α., για την άμεση καταγραφή των προβλημάτων ανά Περιφέρεια.</p> <p>Συνέχιση των δράσεων με τους μαθητές/τριές μας, όπου οι ίδιοι οι μαθητές/τριες των σχολείων θα παρουσιάζουν τις δικές τους κριτικές οικολογικές εργασίες και προτάσεις στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης για ζητήματα που έχουν αναδειχθεί ή αναδεικνύονται.</p> <p>Εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των τοπικών κοινωνιών ως αποτέλεσμα δράσεων εξωστρέφειας, όπου τα συμπεράσματα και οι προτάσεις δράσης θα παρουσιαστούν σε δήμους, ενώσεις γονέων και άλλους κοινωνικούς φορείς, ενισχύοντας τη συμμαχία σχολείου και κοινωνίας για την αειφορία. Ιδιαίτερη ανάδειξη των τοπικών προβλημάτων που επιβαρύνουν την τοπική κοινωνία.</p>
Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις στο πλαίσιο της Δράσης	<p>Για την ουσιαστική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών, προτείνεται ο σχεδιασμός στοχευμένων επιμορφωτικών προγραμμάτων στους παρακάτω άξονες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Επιμορφώσεις βασισμένες στη μεθοδολογία της κριτικής οικοπαιδαγωγικής, εστιασμένες στον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί του δημοτικού σχολείου μπορούν να θέτουν κριτικά ερωτήματα στην τάξη, συνδέοντας τοπικά περιβαλλοντικά προβλήματα και ζητήματα με τις εθνικές και παγκόσμιες κοινωνικοοικονομικές τους διαστάσεις. 2. Περαιτέρω προώθηση της βιωματικής μάθησης έχοντας ως βάση τον σχεδιασμό συμμετοχικών δράσεων στο πεδίο, με τη συνεργασία των Κ.Ε.Π.Ε.Α., ώστε οι μαθητές/τριες να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην τοπική κοινωνία. 3. Επιμόρφωση στη διαχείριση και λειτουργία σύγχρονων σχολικών δικτύων και την παράλληλη χρήση συνεργατικών ψηφιακών περιβαλλόντων για την ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού. 4. Ενημέρωση για εξειδικευμένα ζητήματα (φυσικές καταστροφές, κλιματική μετανάστευση, πόλεμος κλπ) πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων με έμφαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη. Η χρήση κατάλληλων παιδαγωγικών εργαλείων για κριτική συνειδητοποίηση των μαθητών/τριών και ανθρωπιστική προσέγγιση.
Προτάσεις για αξιοποίηση των πρακτικών που αναπτυχθήκαν στο πλαίσιο	<p>Τα πρακτικά, η επιλεγμένη αρθρογραφία και τα φύλλα παρουσίασης αποτελούν μια πολύτιμη παρακαταθήκη που μπορεί να αξιοποιηθεί πολυεπίπεδα. Η ελεύθερη πρόσβαση στο υλικό αποτελεί, επί της ουσίας, ένα «μόνιμο εγχειρίδιο αναφοράς» για κάθε</p>

<p>της Δράσης</p>	<p>εκπαιδευτικό που υλοποιεί πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τα φύλλα παρουσίασης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για συζήτηση στις συνεδριάσεις των συλλόγων διδασκόντων. Το καταγεγραμμένο υλικό και οι αναφορές σε προβλήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως υλικό για τη διατύπωση των διεκδικήσεων προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου για πλήρη στελέχωση και γενναία αύξηση της χρηματοδότησης των Κ.Ε.Π.Ε.Α. στη λογική της ενίσχυσης και ανάπτυξης του θεσμού. Τέλος, τα πορίσματα μπορούν να κοινοποιηθούν στα Παιδαγωγικά Τμήματα της χώρας για την ανατροφοδότηση των προγραμμάτων σπουδών των μελλοντικών εκπαιδευτικών.</p>			
<p>Επιμορφώσεις που τυχόν υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Δράσης</p>	<p>Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, η κύρια επιμορφωτική ενέργεια υπήρξε η Διαδικτυακή Ημερίδα με τίτλο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: εμπειρία, δυσκολίες, προοπτικές» που πραγματοποιήθηκε στις 5 Απριλίου 2026. Η εκδήλωση λειτούργησε ως μια μορφή ομότιμης ακαδημαϊκής επιμόρφωσης, όπου οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν εξειδικευμένες εισηγήσεις για τις σύγχρονες τάσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, της Αειφορίας και της Οικολογίας. Παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν θεωρητικά μοντέλα όπως η Κριτική Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η Οικοπαιδαγωγική του Paulo Freire και έγινε σύνδεση της κλιματικής κρίσης με την κοινωνική δικαιοσύνη. Παράλληλα, μεταφέρθηκε η πολύτιμη πρακτική εμπειρία και η τεχνογνωσία από τη λειτουργία των σχολικών δικτύων των Κ.Ε.Π.Ε.Α. Επιπρόσθετα, τα φύλλα παρουσίασης που δημιουργήθηκαν αξιοποιήθηκαν ως εργαλεία ενδοσχολικής συζήτησης, δίνοντας έναυσμα για ενημέρωση, προβληματισμό, κριτικό αναστοχασμό και ανταλλαγή πρακτικών μεταξύ των μελών των συλλόγων διδασκόντων.</p>			
<p>Υλικό που παρήχθη ή αξιοποιήθηκε</p>	<p>Video: https://youtube.com/live/kbRlpfr514M?feature=share Πρακτικά 1: https://doe.gr/wp-content/uploads/2026/05/08-%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%BF%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82.pdf Φύλλα Παρουσίασης: https://doe.gr/fylla-parousiasis-ekdioloseon/ Επιστολές / υλικό: https://doe.gr/epistoles Παιδαγωγικά video: http://doe.gr/video</p>			
<p>Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν</p>	<p>Η υλοποίηση του σχεδίου δράσης έφερε στην επιφάνεια δυσκολίες, οι οποίες αντικατοπτρίζουν τα ίδια τα προβλήματα του θεσμού των Κ.Ε.Π.Ε.Α. Η κυριότερη δυσκολία αφορούσε την έντονη πίεση, τον μεγάλο φόρτο εργασίας και την εργασιακή επιβάρυνση που βιώνουν οι εκπαιδευτικοί στα σχολεία και τις δομές αυτές, γεγονός που περιορίζει σημαντικά τον διαθέσιμο χρόνο για τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες της δράσης στο πεδίο. Επιπλέον, η συστηματική υποχρηματοδότηση και η θεσμική απαξίωση των Κ.Ε.Π.Ε.Α. από την Πολιτεία δυσκόλεψαν τη συλλογή στοιχείων, καθώς πολλές δομές λειτουργούν στα όρια των δυνατοτήτων τους λόγω έλλειψης μόνιμου προσωπικού και πόρων. Επίσης, σημαντική δυσκολία αποτελεί ο μικρός αριθμός μαθητών/τριών στους οποίους απευθύνονται τα προγράμματα, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την υποχρηματοδότηση μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό. Μία ακόμη σημαντική δυσκολία αποτελεί η έλλειψη εξειδικευμένων προγραμμάτων που να απευθύνονται σε παιδιά με αναπηρίες/ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.</p>			
<p>Παράμετροι που διευκόλυναν την επίτευξη των στόχων</p>	<p>Καταλυτικό ρόλο στην επιτυχία της δράσης έπαιξε η ισχυρή ανταπόκριση και η αγωνιστική διάθεση της εκπαιδευτικής κοινότητας να υπερασπιστεί τον θεσμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που μέχρι τώρα έχει συμβάλλει καθοριστικά στη διεύρυνση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων για έρευνα πεδίου, ενεργό συμμετοχή και δημιουργική μάθηση για μια αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος. Η διαχρονικά ενεργός στήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας στον θεσμό και τις δομές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνδυασμό με τη συμμετοχή στη δράση και τις τεκμηριωμένες εισήγησης μελών ΔΕΠ και εμπειρών εκπαιδευτικών που υπηρετούν υπευθύνων από Κ.Ε.Π.Ε.Α. προσέδωσε υψηλό επιστημονικό κύρος στη δράση. Επίσης, η χρήση ψηφιακών εργαλείων επέτρεψε την πανελλαδική δικτύωση εκπαιδευτικών από κάθε γωνιά της Ελλάδας, ξεπερνώντας τους γεωγραφικούς περιορισμούς και διευκόλυνε τη μεταφορά του προβληματισμού από το κεντρικό επίπεδο σε κάθε σχολική μονάδα.</p>			
<p>Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί</p>	<p>1 Ελάχιστα</p>	<p>2 Μερικώς</p>	<p>3 Σε μεγάλο βαθμό</p>	<p>4 Πλήρως</p>
<p>Αποτελέσματα της Δράσης</p>	<p>Η περιβαλλοντική εκπαίδευση, και μέσω του θεσμού των ΚΕΠΕΑ, προσφέρεται για την ανάπτυξη δημιουργικών συνεργειών ανάμεσα στην επιστήμη, το περιβάλλον και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η δράση πέτυχε να αναδείξει τον κρίσιμο εκπαιδευτικό και επιστημονικό ρόλο των Κέντρων στο επίπεδο της ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και αειφορίας, καταγράφοντας ταυτόχρονα μια σειρά από σοβαρά λειτουργικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, κυρίως,</p>			

	<p>λόγω υποστελέχωσης και υποχρηματοδότησής τους. Από τη συζήτηση που αναπτύχθηκε στη δράση, μέσα από ένα γόνιμο διάλογο μεταξύ ακαδημαϊκών και έμπειρων εκπαιδευτικών που έχουν στελεχώσει και υπηρετήσει τα ΚΕΠΕΑ, αναδείχθηκε η αδυναμία κάλυψης του συνόλου των αιτημάτων. Παράλληλα, η δράση ανέδειξε την ανάγκη μετάβασης από μια παραδοσιακή προσέγγιση σε μια κριτική, βιωματική περιβαλλοντική εκπαίδευση, η οποία θα συνδέει την κλιματική κρίση με την αειφορία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Τέλος, η παραγωγή των φύλλων παρουσίασης και η ηλεκτρονική έκδοση των Πρακτικών διασφαλίζουν πέρα από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, την απαραίτητη διάχυση των πορισμάτων αυτών στην εκπαιδευτική κοινότητα, ενισχύοντας τη διεκδίκηση για ένα αναβαθμισμένο, δημόσιο και δωρεάν σχολείο που ευαισθητοποιεί τους μαθητές με βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο σε θέματα περιβάλλοντος. Η εμπλοκή των μαθητών στα δίκτυα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης συμβάλλει, μακροπρόθεσμα, στη δημιουργία ενεργών πολιτών με κριτική γνώση, που με τη σειρά τους μπορούν να υποστηρίξουν και να ενισχύσουν τις προσπάθειες και τις δράσεις που αναπτύσσονται μέσα στην κοινωνία σε πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας, διακυβέρνησης και πολιτικής, με κυρίαρχο στοιχείο μια ολιστική προσέγγιση.</p>
<p>Αλλαγές σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό (εφόσον υπήρξαν)</p>	<p>Οι δράσεις υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και χρονολογικά.</p>